

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Linos Kučinskaitės
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studentės

**Magistro darbas
Audiovizualinių atlikimų teisinė apsauga**

Vadovas: lekt. dr. Mantas Rimkevičius
Recenzentė: lekt. dr. Eglė Lauraitytė

Vilnius
2017

TURINYS

IŽANGA	2
1. KELIAS IKI AUDIOVIZUALINIŲ ATLIKIMŲ TEISINĖS APSAUGOS	6
1.1. Apsaugos poreikis	6
1.2. Sunkumai randant konsensuą tarp šalių	9
2. PEKINO SUTARTIS	17
2.1. Pagrindinės nuostatos.....	17
2.2. Sutarties teikiama nauda ir jos trūkumai.....	20
2.3. Palyginimas su PINO atlikimų ir fonogramų sutartimi	24
3. ESAMA AUDIOVIZUALINIŲ ATLIKIMŲ TEISINĖ APSAUGA	29
3.1. Audiovizualinių atlikimų teisinė apsauga JAV bei galimas Pekino sutarties poveikis	29
3.2. Audiovizualinių atlikimų teisinė apsauga Lietuvoje: apklausa	31
3.3. Audiovizualinių atlikimų teisinė apsauga Lietuvoje: įstatymų analizė	36
3.4. Pekino sutarties galimas poveikis Lietuvos teisiniam reguliavimui	44
3.5. Pasiūlymai.....	46
IŠVADOS	50
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	52
SANTRAUKA	56
SUMMARY	57
PRIEDAI.....	58

IŽANGA

Temos aktualumas. 1961 m. buvo priimta Romos konvencija, kuri pirmoji turėjo užtikrinti visų atlikėjų teises, tačiau dėl lobistų veiklos, o tiksliau dėl filmų gamintojų baimės, jog suteikus teises atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, gali būti pažeisti jų interesai, buvo nuspręsta palikti šią atlikėjų grupę be teisinės apsaugos.¹ Nuo šio momento tai tapo vienu aktualiausiu bei opiausiu klausimu, kurį buvo tikimasi išspręsti netolimoje ateityje, bet nepagrįstai daromas skirtumas tarp atlikėjų tik dar labiau tvirtėjo, o pačią spragą bandyta panaikinti tik po labai ilgo laiko tarpo. Nors naujoji tarptautinė Pekino sutartis dėl audiovizualinių atlikimų buvo priimta jau 2012 m., tačiau ji iki šiol nėra įsigaliojusi, todėl suprantama, kad ją vertinančios teismų praktikos, kuri parodytų, kokį poveikį Pekino sutartis turi audiovizualiniams atlikėjams, nėra. Taigi, yra labai aktualu išanalizuoti tokią naująją sutartį ir jos galimą poveikį minėtiems atlikėjams bei jų santykiams su audiovizualinių kūrinių gamintojais (toliau - prodiuseriai).

Tai, kad audiovizualinių atlikimų teisinės apsaugos klausimas šiandien yra aktualus, galima spręsti ir iš pačių atlikėjų pozicijos. Tokių garsių audiovizualinių kūrinių (filmų) kaip „Žiedų valdovas“ (angl. *The Lord of the Rings*) aktorius Ijanas Makelenas (*Ian McKellen*) ir filmo „Keršytojai“ (angl. *The Avengers*) aktorius Klarkas Gregas (*Clark Gregg*) bei kiti žymūs atlikėjai yra įrašę po audiovizualinį kreipimąsi, kuriuose agituoja valstybes kuo skubiau ir aktyviau ratifikuoti Pekino sutartį. Savo agitacijose jie akcentuoja, jog nori būti lygiaverčiai su kitais ir gauti teisinę apsaugą, kurios jie yra nusipelnę.² Todėl svarbu išnagrinėti, ar naujoji sutartis panaikins nepagrįstai daromą skirtumą tarp audiovizualinių ir garso atlikėjų, ar tik dar labiau jį įtvirtins.

Pažymėtina, kad yra valstybių, pavyzdžiui, Lietuva, kurios, nelaukdamos tokios tarptautinės sutarties, išplėtė turimą atlikėjų teisinę apsaugą ir suteikė ją audiovizualiniams atlikėjams. Tačiau šios apsaugos reguliavimas turi tam tikrų trūkumų, dėl kurių gali būti pažeisti audiovizualinių atlikėjų interesai, todėl aktualu išanalizuoti, ar Pekino sutartis gali padėti išspręsti problemas, susijusias su reguliavimo spragomis.

Darbo tikslas. Šio darbo tikslas – išnagrinėti audiovizualinių atlikimų teisinę apsaugą bei jos galimus pokyčius ateityje. Siekiant minėto tikslo, keliami tokie uždaviniai:

¹ Projekto „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos sistemos stiprinimas“ koordinatore – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. *Romos konvencijos ir fonogramų konvencijos komentarai*, Ukmergė: UAB „Ukmergės spaustuvė“, 2002, p. 9-11, 82.

² The International Federation of Actors. *Calls for ratification of the Beijing Treaty – World IP Day 2015* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://fiaactors.com/media/videos/2015/>>.

- Nustatyti priežastis, dėl kurių valstybės ilgą laiką negalėjo išspręsti reguliavimo spragos, susijusios su audiovizualinių atlikimų teisine apsauga;
- Įvertinti valstybių priimtą konsensuą minėtu klausimu;
- Apžvelgti, kokį galimą poveikį turės naujoji Pekino sutartis;
- Pasiūlyti alternatyvas, kaip galėtų būti išspręstos audiovizualinių atlikimų teisinės apsaugos problemos nacionaliniu lygiu, kurių neišsprendžia naujoji Pekino sutartis.

Darbo objektas. Šio darbo metu daugiausia dėmesio buvo skiriama naujosios tarptautinės Pekino sutarties bei Lietuvoje esamos padėties analizei. Labiausiai buvo analizuojama Pekino sutartis, kadangi jos įsigaliojimas turės akivaizdų poveikį audiovizualiniams atlikėjams, ypač tose šalyse, kuriose jie neturi teisinės apsaugos. Kitų sutarčių ar direktyvų analizė buvo siauresnė, t. y. buvo lyginamos tik kai kurios reikšmingiausios jų nuostatos su Pekino sutartimi, bet detaliau jos nebuvo analizuojamos, kadangi nėra tokios svarbios minėtų atlikėjų atžvilgiu. Taip pat daugiausia dėmesio buvo skiriama būtent Lietuvoje esančioms problemoms, susijusioms su audiovizualiniais atlikimais, kadangi gilesnės analizės bei teismų praktikos šiuo klausimu nėra. Todėl pirmoje šio darbo dalyje yra aptariamas audiovizualinio atlikimo teisinės apsaugos poreikis bei priežastys, dėl kurios šios apsaugos ilgą laiką nebuvo. Antroje dalyje analizuojama pati Pekino sutartis, o trečioje dalyje – gilinamasi į esamą padėtį Lietuvoje bei Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV) bei galimą minėtos sutarties poveikį.

Tyrimo metodai. Kad būtų įvykdyti visi darbe numatyti uždaviniai ir pasiektas išsikeltas tikslas, šiame tiriamajame darbe naudojami tokie metodai: istorinis, lyginamasis, teleologinis ir empirinis.

Istorinis tyrimo metodas parodo, kad audiovizualinių atlikimų teisinės apsaugos problemos priežasčių reikia ieškoti tarptautinėse teisės aktuose, kurie patys pirmieji įtvirtino atlikėjų teises. Taip pat šis metodas padeda geriau suprasti priežastis, dėl kurių taip ilgai nebuvo priimta tarptautinė sutartis, užtikrinanti audiovizualinių atlikėjų teisinę apsaugą, ir kodėl buvo priimtos būtent tokios Pekino sutarties nuostatos, kokios yra įtvirtintos dabartiniu metu.

Lyginamasis tyrimo metodas buvo naudojamas analizuojant šalių pozicijas bei pasiūlymus, kurie buvo pateikti diplomatinių konferencijų metu, siekiant suprasti, kokie klausimai buvo problemiškesni ir kodėl. Buvo lyginama naujoji Pekino sutartis su esamomis tarptautinėmis sutartimis tam, kad būtų išsiaiškinta, kurios jos nuostatos buvo perimtos ir kokia apimtimi. Taip pat Pekino sutartis lyginama su nacionaliniais teisės aktais tam, kad būtų suprasta, kokį galimą poveikį ji turės Lietuvos įstatymams bei esamiems

audiovizualinių atlikėjų santykiams su prodiuseriais. Buvo lyginama atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, padėtis su atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje tam, kad būtų išsiaiškinta, ar yra pagrindas taikyti tą patį santykių reguliavimą visų atlikėjų atžvilgių, t. y. ar yra pagrindas pritaikyti tam tikras Europos Sąjungos (toliau – ES) direktyvas bei Komisijos projektus ir audiovizualinių atlikėjų atžvilgiu. Tarpusavyje buvo lyginami Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymo (toliau – AGTĮ)³ straipsniai, kad būtų nustatyta, ar yra galimos atitinkamos alternatyvos dabartiniame teisiniame reguliavime.

Teleologinis tyrimo metodas daugiausiai buvo naudojamas tam, kad būtų nustatytas tam tikrų teisės aktų priėmimo tikslas, pavyzdžiui, 2011 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/77/ES, kuria iš dalies keičiama direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų.⁴ Nustačius šį tikslą, buvo siekiama išanalizuoti tai, ar yra pagrįstas pagrindas teigti, jog šio teisės akto teikiama apsauga reikalinga ne tik garso, bet ir audiovizualiniams atlikėjams, t. y. ar audiovizualiniai atlikėjai taip pat atitinka visus pateiktus argumentus, kodėl tokį teisės aktą buvo būtina priimti.

Empirinis tyrimo metodas šiame darbe pasireiškia anketinės apklausos forma, kurios pagalba buvo siekiama išsiaiškinti esamą audiovizualinių atlikėjų padėtį, sutartinių santykių su prodiuseriu kontekste, ir sužinoti jų pačių nuomonę, dėl konkrečių AGTĮ normų.

Darbo originalumas. Lietuvoje tokių mokslinių darbų, kuriose būtų detalai analizuojama audiovizualinių atlikimų teisinė apsauga, nėra. Yra keli moksliniai straipsniai, kurie epizodiškai nagrinėja audiovizualinių atlikėjų teisinę padėtį AGTĮ 53 straipsnio kontekste, tačiau jose nėra aptariami AGTĮ 55, 59¹ bei 59² straipsniai, kadangi kai kurie iš jų atsirado tik po šių mokslinių darbų paskelbimo. Tas pats yra ir su Pekino sutartimi, nes ji buvo priimta vėlesniais metais nei minėti moksliniai darbai, tai ji irgi nėra jose analizuojama.

Šaltiniai. Atsižvelgiant į tikslą, uždavinius ir objektą, daugiausia buvo remiamasi tarptautiniais, Europos Sąjungos ir nacionaliniais teisės aktais. Ypač daug dėmesio buvo skiriama Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (toliau – PINO) konferencijų

³ Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 50-1598.

⁴ 2011 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/77/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (OL 2011 L 265, p. 1) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0077&from=LT>>.

medžiagai, nes būtent šis šaltinis padeda geriau suprasti du dalykus: pačios Pekino sutarties nuostatas ir priežastį, dėl kurios taip ilgai nebuvo priimta tokia tarptautinė sutartis. Taip pat šiame darbe nemažai naudojamosi doktrininė literatūra, ypač Vytauto Mizaro ir Silkė von Lewinski moksliniais darbais, nes būtent jų darbai labiausiai padeda atskleisti bei išanalizuoti turimą problemą. Mažiausiai skiriamas dėmesys teismų praktikai, kadangi jos šia tema beveik nėra.

1. KELIAS IKI AUDIOVIZUALINIŲ ATLIKIMŲ TEISINĖS APSAUGOS

1.1. Apsaugos poreikis

Besivystančių technologijų dėka, įspūdingiausi ir mėgstamiausi atlikimai lieka ne tik žmonių atmintyse, bet ir informacinėse laikmenose. Tačiau, vos tik atsiradus technologinėms galimybėms fiksuoti pasirodymus, tokiomis naujovėmis patenkinti buvo ne visi. Didžiausiais susirūpinimas naujovėmis kilo tarp atlikėjų, kai auditorija prarado interesą eiti į gyvus jų pasirodymus, nes įsigydavo pačių atlikimų įrašus. Atlikėjams tai reiškė didelės dalies pajamų praradimą.⁵ Šiuo atveju pažymėtina tai, kad einant į muzikinės grupės koncertą ar cirko trupės pasirodymą, niekam nekyla klausimas, kodėl būtina mokėti už bilietus, nes yra bendras suvokimas, kad tai žiūrovų atlygis už atlikėjų darbą. Suprantama, kad niekas neturėtų pasikeisti, atsiradus galimybei klausyti bei stebėti atlikimą netiesiogiai dalyvaujant, pavyzdžiui, koncerte, o įsijungus atlikimo įrašą, t. y. atlikėjams turi būti užtikrintos tos pačios teisės gauti atlygį už jų kūrybinį darbą, kuris yra tik įrašytas informacinėje laikmenoje. 1961 m. buvo priimta Romos konvencija, kuri buvo labai reikšminga visiems atlikėjams, nes joje buvo pirmą kartą įtvirtinta atlikėjų apsauga tarptautiniu mastu. Romos konvencijos nuostatos pasižymėjo lankstumu, kadangi šalis buvo sudaroma galimybė pasirinkti jos taikymo būdus, kiekviena šalis, laikantis pagrindinių sutartinių nuostatų, galėjo nuspręsti dėl prisiimamų įsipareigojimų apimties ir panašiai.⁶ Visgi negalima nepastebėti vieno akivaizdaus trūkumo – Romos konvencijos 19 straipsnyje nurodyta, kad visos teisės, įtvirtintos jos 7 straipsnyje, nėra taikomos, jei atlikėjas sutiko, kad jo atlikimas būtų fiksuotas audiovizualiniame įrašė. Tai reiškė, jog viena atlikėjų grupė atsiduria prastesnėje padėtyje nei kitos.

Pagrįstos priežasties, kodėl atlikėjai, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, yra paliekami be teisinės apsaugos, nėra pateikta, o toks diferencijavimas, kuris yra paremtas tik skirtingais atlikimo fiksavimo būdais, yra kritikuotinas, nes konkrečių teisių funkcionalumas abiem atvejais gali pasireikšti vienodai.⁷ Pavyzdžiui, komerciniais tikslais yra išleidžiami tos pačios muzikinės grupės koncerto audiovizualiniai įrašai ir fonogramos, kurie vėliau yra panaudojami transliacijai. Remiantis AGTĮ 55 straipsnio 1 dalimi tokia grupė teisę į atlygį turės tik už fonogramų panaudojimą transliavimui, bet už

⁵ Projekto „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos sistemos stiprinimas“ koordinatore – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. *Romos konvencijos ir fonogramų konvencijos komentarai*, Ukmergė: UAB „Ukmergės spaustuvė“, 2002, p. 9 - 11.

⁶ *Ibidem*, p. 12.

⁷ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 71.

audiovizualinių įrašų – ne, nors skiriasi tik tai, jog ta pati grupė tampa ne tik girdima, bet ir matoma. Nagrinėjant tokį praktinį pavyzdį, galima pastebėti, kad daromas skirtumas nėra logiškas ir dėl to, jog abiem fiksavimo atvejais pasireiškia ta pati atlikėjų intelektualinė veikla (kuri yra esminis atlikėjo požymis⁸), kitaip tariant, atliekant tą patį kūrinį, yra išreiškiamas tas pats atlikėjų individualumas. Tačiau net lyginant skirtingos srities atlikėjus, kurių atlikimas fiksuotas skirtingais būdais, pavyzdžiui, šokėjo pasirodymą, kuris fiksuotas audiovizualiniame įrašė, ir dainininko atlikimą, kuris fiksuotas fonogramoje, nėra aišku, kodėl šokėjo pasirodymas yra mažiau vertas teisinės apsaugos. Abiem atvejais atlikėjams yra svarbu gauti atlygį už jų atlikimą, būti įvardintiems kaip prisidėjusiais prie kūrinio sukūrimo, svarbu turėti teisę ir galimybę uždrausti neteisėtą jų atlikimo panaudojimą, iškraipymą ar platinimą, kitaip tariant – visiems atlikėjams svarbu išlaikyti kūrybinę kontrolę ties savo atlikimu. Taigi, audiovizualiniams atlikėjams minėta apsauga reikalinga dėl tų pačių priežasčių, dėl kurių ji buvo suteikta garso atlikėjams ir tai puikiai iliustruoja JAV turėta 2014 m. liepos 14 d. *Garcia v. Google* byla. Šioje byloje kilo ginčas, kai aktorė sutiko vaidinti konkrečiam filmui „Dykumos karys“, tačiau šis filmas nebuvo pabaigtas, o jo kūrėjas nusprendė panaudoti aktorės vaidinimą kitame vaizdo įrašė „Musulmonų nekaltumas“, kuris buvo patalpintas „YouTube“ tinklapyje. Šis keturiolikos minučių filmas savyje talpino musulmonų pranašo gyvenimą žeidžiančius vaizdus, todėl, tokiam kūriniumi pasirodžius, aktorė iš šio tikėjimo asmenų sulaukė daug grasinimų, susijusių su gyvybės atėmimu. Po grasinimų aktorė pareikalavo, kad būtų pašalintas šis vaizdo įrašas, bet sulaukusi neigiamo atsakymo, ji kreipėsi į teismą teigdama, jog buvo pažeistos jai priklausančios autorinės teisės į jos atlikimą. Teismas atsidūrė keblioje situacijoje, nes buvo keliamas klausimas, ar aktorė tikrai gali turėti autorines teises į savo atlikimą. Kai teismas pasisakė, kad ji turi pakankamą autorinį interesą ir kad jis yra pakankamai svarus tam, kad atsakovas būtų įpareigotas pašalinti minėtą audiovizualinį įrašą, jis sulaukė daug kritikos. Tačiau jei būtų paneigta aktorės teisė į intelektualinės nuosavybės apsaugą, tai reikštų, jog ji būtų palikta be galimybės uždrausti netinkamą jos atlikimo naudojimą. Todėl, atsižvelgiant į JAV galiojančią teisę, vienintelė tinkamiausia priemonė, kuri užtikrintų aktorei kompensaciją - pripažinimas, kad ji turi autorines teises į savo atlikimą. Toks sprendimas būtų tinkamiausias aktorės atžvilgiu, nes JAV savo teisinėje sistemoje neturi tarpinio varianto tarp absoliučios autorinės teisės į audiovizualinį atlikimą ir tarp jokios apsaugos. Pažymėtina, kad tokioje neaiškioje teisinėje padėtyje atsiduria tik atlikėjai, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, o atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje,

⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2002 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje L.K.v. G.B, UAB „Julita“, Nr. 3K-3-437/2002.

padėtis yra geresnė, nes JAV yra ratifikavusi⁹ Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartį (toliau – PAFS).¹⁰

Nors yra suvokiamas atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, apsaugos aktualumas ir poreikio akivaizdumas, bet neretai šalys yra linkusios pasirinkti pasyvų elgesio variantą ir nepriimti jokių naujų teisinių sprendimų šioje srityje. Taip šalys elgiasi tol, kol yra įsitikinusios, kad ir kitos panašiai daro. Pavyzdžiui, po to, kai buvo pristatyta fonogramoje fiksuotų atlikimų teisinė apsauga, tik kelios valstybės padarė daugiau nei sutartyse buvo nurodyta, t. y. tas mažas skaičius valstybių išplėtė teisinę apsaugą ir atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, atžvilgiu. Nesant tarptautinei paskatai, dauguma valstybių nematė poreikio daryti daugiau nei reikalaujama pagal tarptautines sutartis. Kadangi informacinis turinys vis dažniau yra audiovizualinio pobūdžio ir jo naudojimas yra vis globalesnis, tai specialios PINO sutarties, kuri įtvirtintų atlikėjų teises šioje srityje, nebuvimas laikytinas anachronistinė ir neteisinga anomalija.¹¹ Todėl, siekiant pagerinti esamą situaciją, yra būtina iniciatyva, o tiksliau - tarptautinio masto priemonė, kuri paskatintų visas valstybes priimti lemiamus ir svarbius sprendimus savo nacionalinėje teisėje. Ir tokios problemos sprendimu tapo 2012 m. parengta Pekino sutartis, bet jai priimti prireikė labai daug laiko, diskusijų ir sunkaus darbo.

Taigi, jei Romos konvencijoje nebūtų įtvirtinta diskriminuojanti nuostata, audiovizualinių atlikimų apsaugos klausimas greičiausiai nebūtų keliamas. Tačiau 1961 m. priimtose konvencijos rezultatas toks, kad šiandien tik tam tikrose valstybėse atlikėjai, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, gali gauti ne tik atlygį, bet ir tam tikrą apsaugą už savo intelektualinę veiklą. Kitose valstybėse, net ir suvokiant akivaizdų teisinės apsaugos poreikį bei daromo skirtumo beprasmiškumą, nesiimama iniciatyvos pasekti pirmųjų valstybių pavyzdžiu. Kadangi buvo aišku, jog būtina priimti tarptautinę sutartį, kuri pašalintų turimą teisinę spragą ir įpareigotų ją pasirašančias šalis užtikrinti minėtą apsaugą bei paskatintų kitas šalis pasielgti taip pat, todėl buvo nuspręsta inicijuoti diplomatines konferencijas šiuo klausimu. Ir nors skirtumas tarp atlikėjų yra paremtas tik fiksavimo pagrindu, todėl atrodytų, jog naujai sutarčiai parengti daug darbo ir laiko nereikia, nes užtektų visas tas pačias atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje, teises bei apsaugą suteikti ir atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, t. y. visas PAFS

⁹ VICTOR, Jacob M. Garcia v. Google and “Related Rights” Alternative to Copyright in Acting Performance. *The Yale Law Journal Forum*, New Haven: Sheridan, 2014, p. 1-10.

¹⁰ 1996 m. Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 95-2970.

¹¹ The BTAP manual prepared by The International Federation of Actors. *A FIA Guide to the WIPO Beijing Treaty on Audiovisual Performance* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017-02-22]. Prieiga per internetą: < http://fia-actors.com/fileadmin/user_upload/News/Documents/2015/May/BTAP_Manual_EN_Web_NEW.pdf>.

nuostatas perkelti į naują tarptautinę sutartį arba susitarti dėl protokolo, kuris papildytų PAFS ir taip panaikintų turimą skirtumą. Tačiau jei pirmoji konferencija buvo surengta 1996 m., o pati sutartis buvo priimta tik 2012 m., tai rodo, kad kelias iki naujos sutarties buvo nelengvas ir buvo susidurta su tam tikromis kliūtimis. Toliau šiame darbe yra nagrinėjama, kokios būtent priežastys sąlygojo, kad Pekino sutartis buvo priimta tik po tokio ilgo laiko tarpo.

1.2. Sunkumai randant konsensuą tarp šalių

Tam, kad būtų atsakyta į klausimą, kokios priežastys lėmė, jog audiovizualiniame įrašė fiksuoti atlikimai ilgai neturėjo jų teises užtikrinančios tarptautinės sutarties, būtina išanalizuoti pagrindines diplomatinės konferencijas, surengtas dėl šios sutarties sudarymo. Taip pat tokių konferencijų bei jų metu pateiktų pasiūlymų analizė padės geriau suprasti dabartinės Pekino sutarties nuostatas ir jų įtvirtinimo priežastis, kadangi didžioji dalis jos straipsnių yra būtent 2000 m., o ne 2012 m. konferencijos rezultatas.¹²

1996 m. įvyko pirmasis šalių susitikimas. Šios konferencijos metu buvo susidurta su dideliais sunkumais, nes buvo ieškoma kompromiso tarp skirtingų teisės sistemų, iš kurių vienoje apsauga yra grindžiama statutine teise, o kitoje – sutartimis. Diskusijų metu tapo aišku, kad sunkia kliūtimi, siekiant bendro susitarimo tarp šalių, bus teisių perleidimo klausimas. Buvo sudėtinga nuspręsti, ar nuostata dėl atlikėjo teisių perleidimo prodiuseriui turi būti įtvirtinta, ar ne. Ši konferencija pasibaigė tuo, kad buvo priimta PAFS, kuri visiškai neapėmė audiovizualinių atlikimų, nes visos joje įtvirtintos nuostatos buvo skirtos tik fonogramoje fiksuotiems atlikimams. Taigi, rezultatas nepateisino lūkesčių, todėl buvo susitarta, kad audiovizualinių atlikimų apsaugos klausimą bus bandoma spręsti sekančioje diplomatinėje konferencijoje.

Kitas susitikimas įvyko 2000 m., kurio metu visos dalyvavusios šalys susitarė dėl 19 straipsnių iš 20 pasiūlytų.¹³ Šios diplomatinės konferencijos metu buvo daug diskusijų ir nesutarimų įvairiais klausimais. Buvo nemažai diskutuojama, ar šalių susitarimas turėtų būti laikytinas protokolu, ar savarankiška sutartimi, kadangi nuo to priklauso, koks būtų santykis su PAFS. Jei būtų pasirinkta susitarimą laikyti protokolu, tai reikštų, kad būtų taikomos visos minėtosios PAFS nuostatos. Ir toks susitarimas būtų traktuojamas kaip sudėtinė PAFS dalis, kuri papildytų sutartį tik tam tikrais apsektais ten, kur tai yra būtina ir neišvengiama, kaip siūlė Jėrgas Rainbotas (*Jörg Reinbothe*). Jo nuomone, tai yra pats

¹² NURTON, James. *The Long Journey to Beijing. Managing Intellectual Property, s.l., 2012, p. 43, 48.*

¹³ *Ibidem*, p. 42-43.

tinkamiausias būdas panaikinti minėtą diskriminaciją.¹⁴ Tokia pozicija suprantama, kadangi naujos sutarties priėmimas reikštų, kad atlikėjai tarsi suskirstomi į dvi atskiras grupes, nes vieniems atlikėjams yra skirta PAFS, kitiems - naujoji sutartis, o tai tik dar labiau dirbtinai įtvirtina nepagrįstą skirtumą, nors neretai tiek audiovizualinio įrašo, tiek fonogramos atveju atlikėjai būna tie patys asmenys. Taip pat buvo nesutariama dėl kai kurių teisių apimties, ypač dėl neturtinių. Buvo neaišku, ar jos turi būti tokios pačios, kokios yra numatytos PAFS, ar tam tikrais atvejais turėtų būti siauresnės. Daug diskusijų sulaukė ir klausimas dėl transliacijos bei kitokio viešo paskelbimo teisės – nebuvo aišku, ar reikia tokią teisę įtraukti į sutartį ir ar ji turėtų būti įtvirtinta kaip išimtinė teisė. Kilo klausimų ir dėl nuomos teisės įtraukimo. Nors ginčytinų klausimų buvo daug, tačiau, kai kurių teisės mokslininkų nuomone, trys patys kontraversiškesniausi, nuo kurių priklausė konsensuso sėkmė, buvo dėl: transliacijos bei kitokio viešo paskelbimo, nacionalinio režimo ir teisių perdavimo. Bjornas Hobergas – Perersonas (*Bjorn Hoberg – Pterson*) pažymi, kad taip pat buvo svarbios diskusijos ir dėl atlikėjų neturtinių teisių.¹⁵

Pagrindinis pasiūlymas dėl neturtinių teisių buvo paremtas 5 straipsniu iš PAFS. Siūloma, kad nebūtų draudžiama bet kokia audiovizualiniame įrašė fiksuoto atlikimo modifikacija, jei atlikimas yra naudojamas įprastu būdu ir yra atlikėjo leidimas tokiam naudojimui. Bet buvo suprantama, kad tokia nuostata labai sumažina teisės į atlikimo neliečiamybę taikymą, kuri užtikrina, jog atlikimas būtų pateiktas visuomenei taip, kaip atlikėjas jį atliko,¹⁶ todėl kilo nemažai diskusijų dėl to, kokia apimtimi turėtų būti pripažįstama minėtoji teisė. JAV, remdamasi įprasta arba standartine pramonės praktika, pagal kurią, atlikimo neliečiamybės teisės nepaisymas yra labai paplitęs, pasisakė už tai, kad ši teisė būtų įtraukta kuo mažesne apimtimi. Priešingai nei JAV, ES su jos valstybės narėmis pasisakė už tvirtą neturtinių teisių apsaugą.¹⁷ Todėl buvo sprendžiama, ar vertėtų esamą kriterijų, pagal kurį atlikėjo neturtinės teisės atsiranda tada, kai atlikimo pakeitimai sukelia žalą atlikėjo garbei bei reputacijai, pakeisti į kriterijų, pagal kurį minėtos teisės atsiranda tik tada, kai dėl atlikimo pakeitimų atsiranda *didelė* žala.¹⁸ Nepaisant to, jog buvo

¹⁴ PERLMUTTER, S., *et al.* Commentary: Audiovisual Performers' Rights: Developments in The WIPO. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 6*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2001, p. (96) 2.

¹⁵ *Ibidem* (96) 2, 5.

¹⁶ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 58.

¹⁷ LEWINSKI, von Silke. *International Copyright Law and Policy*. New York: Oxford University press, 2008, p. 504.

¹⁸ PERLMUTTER, S., *et al.* Commentary: Audiovisual Performers' Rights: Developments in The WIPO. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 6*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2001, p. (96) 7.

prieštarungų pozicijų minėtu klausimu, laikinasis susitarimas buvo surastas, kuris atrodė pakankamai aiškus, kad nebūtų skirtingų nuostatų aiškinimų.

Dėl transliacijos ir kitokio viešo paskelbimo teisės kilo keblumų apsisprendžiant, ar šią teisę reikia įtvirtinti kaip išimtinę. Susirūpinimą kėlė būtent išimtinės teisės ir atlikėjų teisių perleidimo prodiuseriui prezumpcijos derinys, kadangi yra tikėtina, jog atlikėjas tokia teise praktikoje niekada nepasinaudotų, t. y. transliacijos ir kitokio viešo paskelbimo teisė įgytų tik teorinę prasmę.¹⁹ Bet tokiai pozicijai būtų galima pritarti tik su sąlyga, jei minėta teisinė prezumpcija būtų nenuginčijama, nes tada atlikėjui nebūtų palikta galimybė susitarti su prodiuseriu kitaip nei numatyta nuostatoje, t. y. jo teisė praktiškai visada priklausytų prodiuseriui. Tokiu atveju tampa neaišku, ar iš viso būtų prasmės įtvirtinti tai kaip išimtinę atlikėjo teisę. Pastebėtina, kad tokia pati situacija gali susiformuoti net ir tada, kai teisinė prezumpcija yra nuginčijama, bet atlikėjas neturi pakankamos derybinės galios, kad susitartų kitaip. Taigi, transliacijos ir kitokio viešo paskelbimo teisės likimas priklausė nuo to, kaip šalys susitars dėl pačio problemiškesnio visų konferencijų klausimo – atlikėjo teisių perleidimo prodiuseriui prezumpcijos įtvirtinimo bei nuginčijamo. Pažymėtina, kad visgi buvo nuspręsta transliacijos ir kitokio viešo paskelbimo teisę įtvirtinti kaip išimtinę. Taip pat kilo dar klausimas dėl tokios teisės derinimo su nacionaliniu režimu. Atskiras nuostatos dėl transliavimo bei kitokio viešo paskelbimo įtraukimas į sutartį buvo labai svarbus, nes kitokiu atveju šiai teisei būtų taikomas nacionalinis režimas. Ypač Europos atlikėjai nenorėjo, kad transliacijos ir kitokio viešo paskelbimo teisė įeitų į nacionalinio režimo apimtį, nes tokiu atveju jie sunkiai gautų naudos, pavyzdžiui, iš kabelinės retransliacijos JAV (dėl atitinkamų ten esančių infrastruktūros problemų), kai kiti užsienio atlikėjai galėtų pilnai naudotis gerai išsivysčiusių Europos atlyginimą surenkančių organizacijų paslaugomis.²⁰ Taigi, buvo būtina išspęsti transliacijos ir kitokio viešo paskelbimo teisės santykį su teisių perleidimo prezumpcija bei santykį su nacionaliniu režimu.

Sekantis svarbus klausimas – nacionalinis režimas. Buvo svarstoma tarp dviejų siūlymų: pirma, pasiremti Berno konvencijoje įtvirtinta koncepcija, kuri yra labai plati, nes reikalaujama kitų šalių piliečiams užtikrinti tokį patį režimą, koks yra suteikiamas savo piliečiams; antra, pasiremti PAFS įtvirtintu modeliu, pagal kurį reikalaujama užtikrinti nacionalinį režimą kitos šalies piliečiams, koks yra suteikiamas savo piliečiams, bet

¹⁹ *Ibidem*, p. 9.

²⁰ LEWINSKI, von Silke. *International Copyright Law and Policy*. New York: Oxford University press, 2008, p. 505.

apsiribojant tik sutartyje įtvirtintomis išimtinėmis teisėmis.²¹ Nuo to, koks modelis būtų pasirinktas, priklausė, ar nacionalinio režimo įsipareigojimai apims įstatymines teises į atlygį, kurias gali suteikti nacionalinė teisė, ar ne (išskyrus teisę į atlygį, kuri suteikiama už transliavimą ir viešą paskelbimą).²² Paminėtina, kad jau pačioje pradžioje buvo kritikuojamas nepagrįstai daromas skirtumas tarp atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė ir fonogramoje, todėl suprantama, jog tokiu atveju protingiausia buvo pasirinkti antrąjį pasiūlymą, kuris tik padėtų sumažinti tokį skirtumą.

Nors pirmiau aptarti klausimai ir buvo kontraversiški, bet ties jais kompromisą pavyko rasti, nes, kaip jau buvo minėta, šiame diplomatiname susitikime buvo suderinta 19 straipsnių iš 20 pasiūlytų. Pastebėtina, jog iki absoliutaus kompromiso buvo likę nedaug ir tikėtina, kad jau šios diplomatinės konferencijos metu būtų sudaryta tarptautinė sutartis, tačiau neišspręstas 1996 m. teisių perleidimo klausimas liko neišspręstas ir šį kartą. Atsakant į klausimą, kodėl būtent tai kelia tiek daug problemų, pabrėžtina, kad yra sudėtinga rasti kompromisą tarp skirtingas sistemas turinčių šalių, t. y. rasti tokį kompromisą, kuris leistų toms sistemoms koegzistuoti. Šiuo konkrečiu atveju buvo sunku rasti interesų pusiausvyrą tarp JAV ir ES, kadangi JAV nenorėjo atsisakyti turimos „*work - made - for - hire*” doktrinos, pagal kurią darbdavys yra laikomas kūrybinio darbo rezultato autoriumi, jei tokio rezultato ar kūrinio sukūrimas yra darbuotojo darbo funkcija, t. y. įeina į jo pareigas.²³ Šis nenoras suprantamas, nes pagal JAV galiojančią *copyright* sistemą yra priimta, kad prie audiovizualinio kūrinio prisidėję asmenys nėra išskiriami ir kad visos autorių teisės į tokį kūrinį *ex lege* priklauso tik jo gamintojui.²⁴ JAV yra susiformavusi įprasta praktika, jog audiovizualiniam atlikėjui arba bus taikoma „*work - made - for - hire*” taisyklė, pagal kurią jis jokia būdu negali būti bendraautoriumi, arba toks atlikėjas turės perleisti turimas teises prodiuseriui.²⁵ Valstybėse, kuriose galioja *droit d' auteur* sistema yra būdingas savotiškas asmenų daugetas, nes čia bendraautoriais gali būti režisierius, scenarijaus autorius, dialogo autorius, ir t. t., iš kurių kiekvienas turi teisę panaudoti savo sukurtą bendro kūrinio dalį, o prodiuseriui, kuris jokio kūrybinės veiklos indelio neįneša, suteikiamos gretutinės teisės, kurios *copyright* sistemai yra svetimos.²⁶

²¹ PERLMUTTER, S., et al. Commentary: Audiovisual Performers' Rights: Developments in The WIPO. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 6*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2001, p. (96) 4.

²² LEWINSKI, Silke von. *Pasaulinės intelektinės nuosavybės sutarčių komentarai*. Ukmergė: UAB „Ukmergės spaustuvė“, 2001, p. 48.

²³ NURTON, James. The Long Journey to Beijing. *Managing Intellectual Property, s.l.*, 2012, p. 42-43.

²⁴ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė I tomas*. Vilnius: Justitia, 2008, p. 277.

²⁵ LEWINSKI, Silke von. The Protection of Performers in the Audio-Visual Field in Europe and the United States. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 4*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2000, p. (96) 10.

²⁶ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė I tomas*. Vilnius: Justitia, 2008, p. 275–280.

Todėl, kai reikėjo apsispręsti dėl atlikėjų teisių perleidimo audiovizualinio kūrinio prodiuseriui, JAV pasisakė už teisių perleidimo prezumpcijos įtvirtinimą, kadangi prodiuseris yra asmuo, kuris organizuoja filmo finansavimą, gamybą bei platinimą, o tai reiškia, kad ir visos audiovizualinio kūrinio naudojimo teisės turėtų priklausyti būtent jam. Taip pat platintojui gali būti nepatrauklu tartis su kiekvienu prie filmo prisidėjusiu asmeniu, kurių gali būti be galo daug.²⁷ Tačiau diskusijų metu nebuvo pateikta realių įrodymų, pagrindžiančių tokios prezumpcijos būtinumą, realios problemos egzistavimą nesant teisių perleidimui. Nebuvo pateikta nei viena byla, kurioje būtų parodoma, kad filmo prodiuseris turėjo problemų dėl to, jog nėra įtvirtintos teisių perleidimo nuostatos. Be to, pabrėžiama, kad kai kurios valstybės jau seniai turi atlikėjų teises užtikrinančias sistemas be minėtosios prezumpcijos. Tai yra tokios apsaugos sistemos, kur ši prezumpcija būtų sunkiai suderinama, nes sutartimis paremta sistema sudaryta taip, kad būtų užtikrinta teisingiausia bei sąžiningiausia pusiausvyra tarp atlikėjo ir prodiuserio interesų. Todėl, tokių šalių atžvilgiu, nebūtų protinga priimti tarptautinę sutartį, įpareigojančią ją pasirašančias šalis į savo nacionalinius įstatymus privalomai įtraukti minėtą prezumpciją. Tada, bandant surasti kompromisą, buvo svarstoma apie tai, kad gal geriau būtų leisti, kiekvienai valstybei pačiai nuspręsti dėl šio klausimo. Tačiau, nenorint palikti teisių perleidimo klausimą neaiškioje padėtyje, buvo bandoma siūlyti, kad tokią prezumpciją galima būtų įtvirtinti kaip nuginčijamą, kuri būtų taikoma tik tais atvejais, kai nebūtų rašytinės sutarties tarp atlikėjo ir prodiuserio. Dar vienas vertas dėmesio pasiūlymas buvo pateiktas iš Afrikos grupės pusės. Pasiūlymo esmė buvo ta, jog kiekviena valstybė pati turi pasirinkti, kaip ji nori spręsti savo nacionalinėje teisėje klausimus, susijusius su nuosavybe ir teisių perleidimu. Kartu būtų įtvirtintas įpareigojimas gerbti kitų valstybių pasirinkimą, t. y. būtų pasirinkta valstybė, kuri turi artimiausią ryšį su, pavyzdžiui, filmu ir tos valstybės pasirinktos nuosavybės bei teisių perleidimo taisyklės sektų paskui tokį audiovizualinį kūrinį nepaisant to, kur jis būtų eksploatuojamas.²⁸ Tačiau tampa neaišku, kokiais būdais ir kriterijais remiantis būtų nustatomas artimiausiais ryšys su konkrečia valstybe. Norint įtvirtinti tokį pasiūlytą modelį, reikėtų išspręsti artimiausio ryšio su audiovizualiniu kūrinium klausimą.

Nors svarstymų bei argumentų už ir prieš dėl pateiktų pasiūlymų buvo daug, bet, kaip jau tapo aišku, JAV visgi pasirinko palaikyti tą poziciją, kuri labiausiai atitiko jos galiojančią sistemą, t. y. ji pasisakė už atlikėjo teisių perleidimo prezumpcijos įtvirtinimą,²⁹

²⁷ NURTON, James. The Long Journey to Beijing. *Managing Intellectual Property*, s.l., 2012, p.43.

²⁸ PERLMUTTER, S., et al. Commentary: Audiovisual Performers' Rights: Developments in The WIPO. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 6*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2001, p. (96) 3-4, 5, 11.

²⁹ NURTON, James. The Long Journey to Beijing. *Managing Intellectual Property*, s.l., 2012, p. 43.

nes tai nereikštų radikalių pokyčių jos atžvilgiu. ES pasirinko priešingą poziciją – kad neturėtų būti tokio pobūdžio prezumpcijos ir kad kiekviena valstybė narė būtų laisva pati nustatyti atitinkamus nacionalinius metodus šiuo klausimu. Tokia ES pozicija paaiškinama tuo, kad pačios ES viduje nėra vieningo ir suderinto požiūrio dėl atlikėjo teisių perleidimo, todėl geriau tokį klausimą palikti kiekvienos valstybės apsisprendimui.

Visgi didelio kiekio pasiūlymų ir ilgų diskusijų neužteko tam, kad būtų rastas bendras kompromisas, todėl ir ši konferencija pasibaigė susitarimu, jog audiovizualinių atlikimų teisinės apsaugos klausimas vėl bus sprendžiamas ateityje. Deja, bet kita diplomatinė konferencija įvyko tik 2012 m., tačiau būtų klaidinga manyti, kad visą šį laikotarpį tarp 2000 m. ir 2012 m. nieko nebuvo daroma. Tuo metu PINO sekretoriatas vykdė pasaulinio masto tyrimus dėl valstybių nacionalinių teisės aktų, susijusių su audiovizualinių atlikimų teisine apsauga, apžvelgė kolektyvines sutartis ir, remiantis surinkta informacija, parengė studijas dėl teisių perleidimo aštuoniose valstybėse (Prancūzijoje, JAV, Egipte, Vokietijoje, Indijoje, Japonijoje, Meksikoje ir Didžiojoje Britanijoje). Be studijų parengimo, buvo inicijuotos neformalios diskusijos kartu su valstybėmis narėmis bei suinteresuotomis šalimis, o po vieno iš PINO nuolatinio autorių ir gretutinių teisių komiteto susitikimo šalys suprato, jog yra vėl pasirengusios diskusijoms ir ilgai siektam kompromisui. Šiuo atveju galima būtų daryti prielaidą, kad jei ne minėta PINO veikla bei papildomi susitikimai, tai tokio tarptautinio dokumento kaip Pekino sutartis lyg šiol nebūtų, nes, po dviejų nesėkmingų diplomatinių konferencijų, šalys jau buvo praradusios interesą bandyti iš naujo spręsti tą patį klausimą. Tokiam minėtam pasiryžimui įtakos turėjo ir tam tikri politiniai įvykiai, kurie leido užmegzti šiltesnius tarptautinius santykius tarp šalių, tačiau pagrindinė priežastis, kodėl paskutinioji 2012 m. konferencija buvo sėkminga, buvo ta, jog JAV ir ES pakeitė savo pozicijas, pasikeitė ir pačių atlikėjų bei prodiuserių požiūris. Jei iš pradžių tai buvo kova dėl savo interesų užtikrinimo, tai dabar atlikėjai ir prodiuseriai buvo palankiau nusiteikę vieni kitų atžvilgiu, nes didėjant piratavimo atvejams tapo aišku, kad su tuo būtų efektyviau kovojama tik susivienijus.³⁰

Svarbu pabrėžti tai, kad nors 2000 m. diplomatinė konferencija pasibaigė nepriėjus absoliutaus kompromiso, bet būtų neteisinga teigti, jog ji irgi buvo nesėkminga, kadangi, kaip jau buvo minėta, jos metu buvo suderinta 19 straipsnių, kuriuos 2012 m. konferencijoje buvo nuspręsta perkelti į Pekino sutartį. Taigi, paskutiniame šalių diplomatinėje susitikime buvo sprendžiama tik dėl teisių perleidimo nuostatos. Tris stambiausios valstybės filmų industrijoje (JAV, Indija ir Meksika) pasiūlė tokią šios

³⁰ *Ibidem*, p. 43-46.

nuostatos formuluotę, kuri pasireiškė lankstumu ir atitiko daugumos interesus. Tačiau tuo metu, kai visos šalys buvo susikoncentravusios tik ties vieno straipsnio derybomis, Brazilija pareiškė, kad atmeta visą turimą bendrą sutarimą dėl tų pačių 19 straipsnių ir siūlė vėl juos peržiūrėti. Brazilija tokį savo sprendimą grindė tuo, kad nuo 2000 m. daug kas stipriai pasikeitė socialiniame bei technologijų pasaulyje ir tie straipsniai, kurie buvo suderinti prieš 12 m., gali nebeatitikti esamos realybės.³¹ Ir čia ji buvo teisi, kadangi jau iki 2000 m. buvo žinomos tokios technologijos, kai kompiuterių pagalba buvo galima filmo scenose įterpti žmonių minią, užuot samdžius tokį jų skaičių. Po 2000 m. pasirodė filmai su mirusiais aktorais, pavyzdžiui, 2004 m. filmas „Padangių kapitonas ir ateities pasaulis“ (angl. „*Sky Captain and the World of Tomorrow*“). Jame buvo scenos su aktoriumi Lorensu Olivjė (*Laurence Olivier*), kuris 1989 m. jau buvo miręs.³² Tokių atlikimų su mirusiais atlikėjais sukūrimo principas yra toks – kitam gyvam aktoriui vaidinant, mėgdžiojant mirusiojo balsą, kompiuterinės programos pagalba yra suformuojamas mirusiojo aktoriaus veidas ir taip sudaromas įspūdis, kad filmuojasi būtent jisai. Ir tokių filmų nėra mažai, nes neretai būna atvejų, kai turint pusę ar daugiau nufilmuoto filmo, pagrindinis aktorius miršta realiame gyvenime. Todėl suprantamos abejonės, kurios yra susijusios su seniai suformuotų nuostatų pritaikymu tokių technologijų atžvilgiu.

Savaime aišku, kad visos kitos šalys nelabai norėjo dar vienu derybų dėl visų straipsnių, nes tai reikštų, jog visas iki tol padarytas darbas būtų veltui. Tikėtina, kad atlikėjai, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, vėl liktų be teisinės apsaugos, nes jei šalys taip ilgai negalėjo išspręsti teisių perleidimo klausimo, tai iš naujo svarstant visus 19 straipsnių, t. y. kai kurių iš jų performulavimą bei naujų nuostatų pridėjimą, kaip kad Brazilija norėjo, būtų susidurta su tokiais klausimais, kuriems galėtų prireikti ilgų metų ir daug diplomatinių susitikimų. Bet būtų galima kelti klausimą, kokia nauda iš tokių straipsnių, kurie neatitinka šių dienų realijų. Visgi teisinės apsaugos poreikis buvo savaime už papildomą delsimą ir naują sutarties persvarstymą, kad ši atitiktų turimus pokyčius. Taigi, Brazilija nusprendė negriauti turimo kompromiso su sąlyga, kad sutarties preambulėje bus nuoroda į PINO vystymosi darbotvarkę ir kad sutartyje bus įtvirtintos trys suderintos nuostatos – dėl atlikėjų sąvokos, dėl techninių apsaugos priemonių ir Pekino sutarties santykio su PAFS dėl intelektinės nuosavybės teisės aspektų, susijusių su prekyba.

Konkrečios nuorodos įtraukimas į preambulę ir nuostatos dėl santykio su kitomis sutartimis įtvirtinimas daug problemų nekėlė. Suprantama, jog Brazilija, akcentuodama

³¹ *Ibidem*, p.48.

³² ROTHBERG, Joseph. Rogue One: A Star Wars Story – A New Hope (For Deceased Actors) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017-02-25]. Prieiga per internetą:<<https://www.forbes.com/sites/legalentertainment/2016/12/22/rogue-one-a-star-wars-story-a-new-hope-for-deceased-actors/#7ce5e9aa6af3>>.

atlikėjų sąvokos įtvirtinimą, o tiksliau, keldama klausimą dėl improvizuotų atlikimų, siekė išsiaiškinti, koks yra jos garsių karnavalų atlikėjų statusas. Bet reikia atkreipti dėmesį, kad sutartyje yra nurodyta, jog atlikėjais yra laikomi: aktoriai, dainininkai, muzikantai, šokėjai ir kiti atlikėjai, kurie vaidina, dainuoja, skaito, deklamuoja, interpretuoja ar kitaip atlieka literatūros, meno ar folkloro kūrinius. Kai kurios valstybės norėtų tokią plačią sąvoką tik dar labiau susiaurinti, bet ne įtraukti į ją papildymų. Visgi kebliausiu klausimu tapo techninės apsaugos priemonės (net ir nurodant nuostatos išnašoje, jog tokios priemonės turėtų būti aiškinamos plačiai), nes pastaraisiais metais buvo nemažai įtampos, susijusios su skaitmeninių teisių valdymo srityje naudojamomis technologijomis, kurias tuo metu buvo galima apeiti ir pašalinti jų veikimą. Pažymėtina, kad skaitmeninis teisių valdymas yra plačiai taikomas koduotės, kurios autoriams leidžia kontroliuoti neteisėtas prieigas prie kūrinių bei neteisėtą jų naudojimą. Skaitmeninis teisių valdymas dažniausiai naudojamas tam, kad turinio kūrėjas galėtų apriboti vartotojų galimybę kopijuoti, perduoti ar kitaip dauginti saugomą kūrinį.³³ Todėl suprantam, kad yra sudėtinga suformuluoti tinkamą sąvoką, apimančią visus įmanomus būdus, kuriais galima apeiti minėtą apsaugą ir neteisėtai naudoti kūrinį, tačiau tuo pat metu pateikti tokią nuostatos formulotę, kuri būtų priimtina ir filmų industrijai. Bet, nepaisant naujai atsiradusių keblumų, 2012 m. visgi buvo pasiektas bendras visų šalių sutarimas ir sudaryta Pekino sutartis dėl audiovizualinių atlikimų teisinės apsaugos.

Taigi, pagrindinė priežastis, dėl kurios audiovizualiniai atlikėjai taip ilgai neturėjo teisinės apsaugos, yra ta, kad buvo bandoma surasti interesų pusiausvyrą tarp šalių, kurios atstovauja skirtingas teisės sistemas. Nors kontraversiški klausimų buvo daug, bet juos visus pavyko suderinti, išskyrus dėl teisių perleidimo prezumpcijos įtvirtinimo. Šiuo atveju šalių užimamų pozicijų nelankstumas dėl tokios prezumpcijos nulėmė 2000 m. konferencijos nesėkmę, kuri galimai jau būtų pasibaigus tarptautinės sutarties sudarymu. Visgi šalims reikėjo laiko ir neoficialių susitikimų, kad suprastų, jog yra pasirengusios pakeisti savo pozicijas ir vėl ieškoti kompromiso. Toks pasikeitęs jų požiūris lėmė tai, kad, nors ir po ilgų metų, 2012 m. buvo pasiektas bendras visų šalių susitarimas.

³³ Digital Rights Management [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://drm.web.unc.edu/what-is-drm/>>.

2. PEKINO SUTARTIS

Nors naujoji Pekino sutartis ir buvo priimta 2012 m., tačiau ji iki šiol nėra įsigaliojusi, todėl suprantama, kad teismų praktikos, kuri parodytų, kokį poveikį turi toks tarptautinis dokumentas atlikėjų atžvilgiu, nėra. Siekiant išsiaiškinti galimą Pekino sutarties poveikį atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, būtina išanalizuoti joje įtvirtintas nuostatas bei nustatyti, kurie iš konferencijų metu pateiktų pasiūlymų visgi buvo įgyvendinti ir įtvirtinti sutartyje. Taip pat svarbu išsiaiškinti ir pačią priežastį, dėl kurios Pekino sutartis vis dar nėra įsigaliojusi.

2.1. Pagrindinės nuostatos

Analizuojant naująją Pekino sutartį, galima pastebėti, kad joje yra išskiriamos penkios atlikėjų turtinės teisės:

- a) atgaminimo teisė;
- b) platinimo teisė - akcentuotina tai, kad įrašo originalas bei kopijos išimtinai reiškia materialius objektus, kuriuos galima išleisti į apyvartą;
- c) nuomos teisė - originalas ir kopijos taip pat reiškia materialius objektus, kuriuos galima išleisti į apyvartą;
- d) teisė padaryti atlikimo įrašą prieinamą – tai ypač apima atlikėjo teisę padaryti įrašą interaktyviai prieinamą per internetą pagal pareikalavimą;
- e) transliavimo ir viešo paskelbimo teisė³⁴ – čia yra svarbu tai, jog susitariančios šalys gali pareikšti, kad vietoje sutarties 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto atlikėjo leidimo teisės, jos nustatys teisę į teisingą atlygį (tai toks atlygis, kuris turi būti nustatomas, remiantis atlikimo konkretaus panaudojimo verte prekyboje).³⁵ Be to, atkreipiamas dėmesys ir į minėto straipsnio 3 dalį, kurioje nurodyta, kad Susitariančios Šalys turi teisę pareikšti, jog to paties straipsnio 1 ar 2 dalies nuostatas taikys tik tam tikriems panaudojimo būdams, kad jos kitaip apribos jų taikymą arba kad šių dalių nuostatų visai netaikys.

³⁴ Prisiminus 2000 m. diplomatinės konferencijos pasiūlymus, matoma, kad kompromisas buvo pasiektas įtvirtinant transliacijos ir kitokio viešo paskelbimo teisę kaip išimtinę, bet turint galimybę ją pakeisti į teisingo atlygio teisę bei išlaikant teisę pritaikyti tam tikras išlygas. Santykio su nacionaliniu režimu klausimas buvo išspręstas panašiai kaip PAFS, t. y. kompromisas buvo pasiektas nustačius ribotą nacionalinio režimo apimtį šioje srityje, remiantis PAFS 4 straipsnyje įtvirtintu modeliu.

³⁵ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005 m. liepos 14 d. sprendimas *Lagardère Active Broadcast v. Société pour la perception de la rémunération équitable (SPRE) and Gesellschaft zur Verwertung von Leistungsschutzrechten mbH (GVL) C-192/04, EU:C:2005:475.*

Sutartyje taip pat yra numatytos trys turtinės teisės, kai audiovizualinis kūrinio atlikimas nėra įrašytas (gyvas):

- a) transliavimo teisė;
- b) viešo paskelbimo teisė;
- c) teisė įrašyti savo neįrašytą atlikimą.

Taip pat yra įtvirtintos ir neturtinės teisės, kurios, atsižvelgiant į audiovizualinių įrašų pobūdį, suteikia atlikėjui teisę reikalauti, kad jis būtų įvardintas kaip atlikėjas, ir teisę prieštarauti bet kokiam jo atlikimo iškreipimui, išdarymui ar kitokiam pakeitimui, kuris galėtų pakenkti reputacijai. Pabrėžtina, kad pakeitimai, kurie yra padaromi įprastai naudojant atlikimą, pavyzdžiui, montuojant, suglaudžiant, dubliuojant ar formatuojant esamomis ar naujomis laikmenomis ar formatais, ir pakeitimai, kurie yra padaromi atlikėjo leistu būdu, nepapuoia į 5 straipsnio 1 dalies ii punkto taikymo apimtį, tačiau turi būti atsižvelgta į tokių audiovizualinių įrašų pobūdį, jų gamybą bei platinimą. Tai turi būti pakeitimai, dėl kurių objektyviai gali būti padaroma žala atlikėjo reputacijai. Naujos ar pakeistos technologijos arba laikmenos panaudojimas taip pat nėra prilyginamas pakeitimui, koks yra apibrėžtas 5 straipsnio 1 dalies ii punkte.³⁶ Lyginant dabartinį straipsnį su 2000 m. konferencijos aptartomis diskusijomis bei pasiūlymais dėl neturtinių teisių, matoma, kad visgi buvo įtvirtinta pozicija, kuri siūlė kuo labiau apriboti atlikimo neliečiamybės teisę. Taip pat sutartyje akcentuojama, kad šias teises atlikėjai turi nepriklausomai nuo turtinių teisių perleidimo ir kad jos po atlikėjų mirties galioje bent iki turtinių teisių galiojimo pabaigos.

Analizuojant Pekino sutarties 12 straipsnio 1 dalį, gali susidaryti klaidinga nuomonė, jog susitariančios šalys savo nacionaliniuose įstatymuose privalo įtvirtinti prezumpciją, kuri gali būti tik trijų formų: 1) nurodanti, jog visos išimtinės teisės priklauso prodiuseriui, 2) nurodanti, kad prodiuseris turi teisę netrukdomai naudotis visomis atlikėjo išimtinėmis teisėmis, 3) nurodanti, kad visos atlikėjo išimtinės teisės yra perleidžiamos prodiuseriui. Bet neoficialių derybų metu buvo bendras suvokimas, jog nuostatoje įtvirtinti žodžiai „kaip nustatyta nacionaliniuose įstatymuose“ reiškia, kad yra galimybė įtvirtinti tiek nenuginčijamą, tiek bet kokios kitos formos prezumpciją. Žodžiai „gali numatyta“ leidžia suprasti, jog Susitariančios Šalys neprivalo savo įstatymuose įtvirtinti tokią nuostatą ir palikti šį klausimą nereguliuotą, o tiksliau, palikti tai sutartiniams atlikėjo ir prodiuserio

³⁶ 2013 m. kovo 4 d. Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos sutarties dėl audiovizualinių kūrinių atlikimo apsaugos pasirašymo Europos Sąjungos vardu priedas (COM (2013) 109 final) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2013/LT/1-2013-109-LT-F1-1-ANNEX-1.Pdf>>.

santykiams.³⁷ Prisiminus pirminį JAV siūlymą, įtvirtinti privalomą teisių perleidimo prezumpciją, pastebima, kad ši nuostatos formuluotė yra visiškai priešinga jam, tačiau tenkinanti tiek JAV, tiek ES valstybių interesus. Taip pat svarbu ir tai, kad tokia nuostata reikalauja, jog visais atvejais, prieš perleidžiant atlikėjo teises prodiuseriui, būtų atlikėjo sutikimas, leidžiantis fiksuoti jo pasirodymą audiovizualiniame įrašė.³⁸

To paties straipsnio 2 dalyje yra numatyta Susitariančių Šalių galimybė savo nacionalinėje teisėje įtvirtinti reikalavimą, jog minėtas atlikėjo sutikimas ar sudaroma sutartis būtų rašytinės formos. Be to, kad šis reikalavimas dažniausiai įspėja, sutikimą duodantį ar sutartį pasirašantį, asmenį dėl tokio jo veiksmo pasekmių, tai taip pat yra priemonė, kuri gali apsaugoti silpnesnę sutarties šalį. Nors rašytinės formos reikalavimas įtvirtintas tik kaip galimybė, bet atkreipiamas įstatymų leidėjų dėmesys į tai, jog toks reikalavimas yra kaip atitinkama atsvara trūkumų turinčiai prezumpcijai, įtvirtintai pirmoje šio straipsnio dalyje, t. y. Susitariančioms Šalims leidžiama suprasti, jog rašytinę formą reiktų laikyti kaip svarbų ir dėmesio vertą reikalavimą.

3 dalyje aptariamas tipinis derybų disbalansas tarp atlikėjo ir prodiuserio bei dažnas susitarimas, kad atlikėjas gaus tik vienkartinį, o ne autorinį atlygį. Todėl atkreipiamas įstatymų leidėjo bei pačių atlikėjų dėmesys į teisingo atlygio arba autorinio atlygio galimybę. Tokios nuostatos idėja buvo perimta iš ES ir jos valstybių narių, o tiksliau, iš 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyvos 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje 4 straipsnio,³⁹ kuriuo siekiama atkurti tinkamą pusiausvyrą tarp sutarties šalių.⁴⁰

Analizuojant Pekino sutarties 13 straipsnio 2 dalį, pastebėtina, kad čia yra numatytas toks pats „trijų pakopų“ testas, koks yra įtvirtintas ir Berno konvencijos 9 straipsnio 2 dalyje.⁴¹ Tai reiškia, kad Susitariančios Šalys apribojimus bei išimtis gali numatyti tik tam tikrais atvejais, kurie neprieštaruoja įprastiniam atlikimo naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų atlikėjų interesų. Kadangi Pekino sutarties 9 išnašoje pabrėžiama, kad

³⁷ LEWINSKI, Silke von. The Beijing Treaty on Audiovisual Performance. Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper No. 13-08. 2013, p. 5-6.

³⁸ Lyginant su AGTĮ 53 straipsnio 4 dalimi, galima pastebėti, kad Pekino sutartyje įtvirtinta teisinė prezumpcija apima konkrečiai atgaminimo, platinimo, nuomos teises, teisę padaryti atlikimo įrašus prieinamus bei transliavimo ir viešo paskelbimo teisę, bet neapima, taip pat išimtinė teise laikomos, turtinės atlikėjų teisės į jų neįrašytą atlikimą.

³⁹ 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyva 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės (OL 1992 L 346, p. 61) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0100&from=EN>>.

⁴⁰ LEWINSKI, Silke von. The Beijing Treaty on Audiovisual Performance. Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper No. 13-08. 2013, p. 6-8.

⁴¹ Main Provisions and Benefits of the Beijing Treaty on Audiovisual Performances (2012) [interaktyvus]. Geneva, 2016 [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_beijing_flyer.pdf>.

jos 13 straipsniui *mutatis mutandis* yra taikytinas PINO autorių teisių sutarties 10 straipsnis, tai reiškia, kad yra būtina atsižvelgti ne tik į PINO autorių teisių sutarties 10 straipsnį, bet ir į tai, kokios yra daromos pastabos prie jo. Todėl remiantis PINO autorių teisių sutarties 9 išnaša, Pekino sutarties 13 straipsnio nuostata turi būti suprantama kaip leidžianti šalims savo teisės aktuose, kurie neprieštarauja Berno konvencijai, toliau taikyti ir išplėsti apribojimų bei išimčių taikymą skaitmeninei aplinkai. Taip pat tokia nuostata turi būti suprantama, kaip leidžianti šalims numatyti naujas išimtis bei apribojimus, kurie būtų tinkami skaitmeninei aplinkai.⁴²

Pekino sutartis numato, kad teisinės apsaugos terminas turi būti ne trumpesnis kaip 50 metų ir kad tokios apsaugos suteikimui neturi būti taikomi jokie formalumai, t. y. registracija, užmokesčio reikalavimas ir panašiai, negali būti privalomos teisinės apsaugos sąlygos. Taip pat Susitariančios Šalys įpareigojamos savo nacionaliniuose įstatymuose numatyti tokius teisės gynimo metodus, kurie neleistų apeiti techninių apsaugos priemonių, pavyzdžiui, šifravimo, kurios užtikrina atlikėjų teisių įgyvendinimą ir kitų asmenų neteisėtų veiksmų apribojimą.

Pekino sutartis įpareigoja kiekvieną Susitariančią Šalį priimti priemones, kurios yra būtinos Sutarties taikymo užtikrinimui. Visų pirma, kiekviena Susitariančioji Šalis turi užtikrinti, kad jos teisinėje sistemoje būtų vykdymo procedūra, leidžianti imtis efektyvių veiksmų prieš bet kokį Pekino sutarties teisių pažeidimą. Antra, tai turi būti tokios priemonės, kurios leistų išvengti pažeidimų ir atgrasytų pažeidėjus nuo tolimesnių jų neteisėtų veiksmų.

Pažymėtina, kad ši sutartis įsigalioja praėjus trims mėnesiams po to, kai 30 reikalavimus atitinkančios šalys deponuoja savo ratifikavimo ar prisijungimo dokumentą. Kaip toliau bus nagrinėjama, tokia nuostata gali būti pagrindinė priežastis, kodėl iki šiol ši sutartis nėra įsigaliojusi ir daugelis audiovizualinių atlikėjų vis dar neturi teisinės apsaugos.

2.2. Sutarties teikiama nauda ir jos trūkumai

Be to, kad Pekino sutartis užtikrina audiovizualinių atlikimų teisinę apsaugą, PINO manymu, ji taip pat gali suteikti naudos įvairiose srityse, įskaitant ekonominės plėtros sritį, audiovizualinių atlikėjų padėties pagerinimą ir kultūrinę įvairovę. Kadangi tai gali būti reikšminga visoms Susitariančioms Šalims, todėl svarbu aptarti, kokia konkreti nauda gali būti gauta šiai sutarčiai įsigaliojus. Atsižvelgiant į tai, jog patiems atlikėjams bei

⁴² 1996 m. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 32-1060.

Susitariančioms Šalims visgi yra aktualiausi turtiniai bei teisinės padėties klausimai, todėl nauda kultūrinei įvairovei nebus analizuojama.

Ekonominės plėtros srityje PINO išskiria tokią teikiamą naudą:

1) Pekino sutartis reikalauja, kad Susitariančios Šalys suteiktų pilną apsaugą jų teritorijoje esantiems kitų Susitariančių Šalių atlikėjams. Taip yra užtikrinama, jog vietos atlikėjai bei prodiuseriai gaus ekonominį atlygį, kai jų filmai, serialai ir kiti audiovizualiniai kūriniai bus ekranizuojami ar kitaip prieinami užsienyje;

2) Sutartis gali padėti apsaugoti atlikėjų teises nuo neteisėto jų atlikimo panaudojimo televizijoje, filmuose ir kitoje audiovizualinėje medijoje;

3) Vis didėjant audiovizualinio turinio paplitimui, o skaitmeninei vartojimo rinkai išsiplėtus nuo atviros televizinės transliacijos iki mokamų televizijos kanalų, nuo DVD įrašų iki interneto, apimant ir mobiliąsias erdves, tampa akivaizdu, kad egzistuoja poreikis suteikti teisinę apsaugą audiovizualiniams atlikimams visose šiose rinkose. Pekino sutartis ir yra būtent ta priemonė, kuri gali užtikrinti reikiamą apsaugą minėtose rinkose;

4) Sutartis turėtų sustiprinti bei padėti apjungti vietines audiovizualines pramonės, kadangi, išgaliojus tokiai sutarčiai, jos jau priklausytų vienai tarptautinės apsaugos sistemai;

5) Sutartis, skatindama efektyvią ir gerai vykdomą įstatymų leidybą autorių teisu bei gretutinių teisių srityje, kuri būtų laidi ir palanki besivystančioms tarptautinių mainų bei prieigos prie užsienio rinkų sistemoms, turėtų paskatinti ir didesnes užsienio investicijas. Turima omeny, kad būtų skatinamas toks įstatyminis reguliavimas, kuris būtų patrauklus užsienio investuotojams;⁴³

6) Pekino sutartis, kartu su PINO autorių teisių sutartimi ir PAFS, įtvirtintų pagrindines priemones saugiam, efektyviam bei subalansuotam audiovizualinio turinio platinimui internetu.⁴⁴ Pekino sutartis sustiprintų interneto vaidmenį kaip pagrindinio kanalo audiovizualiniam turiniui platinti, kartu skatinant informacinių ir ryšių technologijų inovacijas.

Privalumai audiovizualinių atlikėjų padėties gerinimo srityje:

1) Teikiant atitinkamas kompensacijas, Pekino sutartis turėtų stiprinti atlikėjų padėtį audiovizualinėje industrijoje;

⁴³ Main Provisions and Benefits of the Beijing Treaty on Audiovisual Performances (2012) [interaktyvus]. Geneva, 2016, p. 5-6 [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_beijing_flyer.pdf>.

⁴⁴ Paminėtina, jog autorių teisių industrijos yra pagrindinis žinių ekonomikos veiksnys, skatinantis augimą bei vystymąsi nestabiliais ekonomikos laikais. Žinių ekonomika tai tokia ekonominė veikla, kai didžioji dalis pridėtinės vertės yra sukuriama taikant žinias, naujoves bei mokslo tyrimus, remiantis Rūtos Vainienės knyga „Ekonomikos terminų žodynas“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://zodynas.vz.lt/Ziniu-ekonomika>>.

2) Kadangi atlikėjai yra ne tik menininkai, bet ir darbuotojai kultūros srityje, tai Pekino sutartis prisidėtų prie aktorių bei kitų atlikėjų profesinės padėties didinimo bei prie jų darbo sąlygų gerinimo;

3) Atlikėjų teisių plėtimas gali paskatinti juos atstovaujančių organizacijų įdiegimą arba esamų stiprinimą. Tokių organizacijų vystymas turėtų palengvinti socialinį dialogą tarp atlikėjų ir prodiuserių, o tai turėtų stiprinantį poveikį kinematografijos ir audiovizualinių sektorių atžvilgiu.⁴⁵

Dabar būtų klaidinga tvirtai teigti, kad Pekino sutartis tikrai suteiks tokią minėtą naudą, nes tai iš tikrųjų paaiškės tik tada, kai ji įsigalios. Be to, yra nuomonių, kad, nepaisant visų išvardintų sutarties privalumų, didelių pokyčių išsivysčiusiose valstybėse neturėtų būti. Kad tokios sutarties reikšmė būtų labiau simbolinė, nes ji užbaigia labai svarbų darbą tarptautiniu lygiu, t. y. suteikia atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, teises tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje. Teigiamą poveikį bei permainas galimai turėtų pajusti nebent besivystančiose šalyse esantys atlikėjai, kur jų teisinė apsauga yra labai siaura arba jos iš viso nėra.⁴⁶ Tokiai pozicijai galima būtų pritarti, kadangi didesnę aktyvumą ratifikuojant Pekino sutartį rodo būtent besivystančios šalys, o mažesnę - išsivysčiusios.⁴⁷ Ir ši situacija yra suprantama, nes dažnu atveju išsivysčiusių šalių atlikėjai jau turi teisinę apsaugą, kuri gali būti kai kuriais aspektais netobula, o tokia sutartis galimai tik pakoreguotų ją, bet nepakeistų situacijos kardinaliai. Todėl šalys rodo mažesnę aktyvumą ratifikuojant Pekino sutartį, nes suprantama, kad jų atlikėjams ši sutartis turėtų nežymią, galimai net simbolinę, reikšmę. Tačiau, kaip jau minėta, visos sistemos turi savų trūkumų ar iki galo nereguliuotų klausimų, pavyzdžiui, nors pagal Lietuvos teisę audiovizualiniai atlikėjai turi tam tikras teises bei apsaugą, bet konkrečių normų atveju, jie vis dar yra diskriminuojami, lyginant su garso atlikėjais. Šiuo atveju paminėtina AGTĮ 55 straipsnio 1 dalis, kurioje įtvirtinta teisė gauti atlyginimą, už įrašyto atlikimo transliavimą ir kitokį viešą paskelbimą, yra suteikiama tik garso atlikėjams. Taigi, Pekino sutartis galėtų panaikinti šį įstatyme nepagrįstai įtvirtintą skirtumą, nes gali būti, kad Lietuva nuspręs nepasinaudoti 11 straipsnio 3 dalyje numatyta galimybe. Jei visgi būtų nuspręsta pasinaudoti tokia galimybe ir nieko nekeisti, tai Pekino sutartis gali paskatinti persvarstyti turimas normas ir imtis atitinkamos iniciatyvos. Taip pat paminėtinas ir JAV pavyzdys, kadangi ji yra laikytina

⁴⁵ Main Provisions and Benefits of the Beijing Treaty on Audiovisual Performances (2012) [interaktyvus]. Geneva, 2016, p. 6-7 [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_beijing_flyer.pdf>.

⁴⁶ NURTON, James. The Long Journey to Beijing. *Managing Intellectual Property*, s.l., 2012, p. 49.

⁴⁷ WIPO – Administered Treaties. Contracting Parties [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?treaty_id=841>.

viena iš išsivysčiusių šalių, tačiau joje teisinė apsauga audiovizualiniams atlikėjams nėra suteikiama (neturtinių teisų atžvilgiu), tai tokios sutarties įsigaliojimas tikrai turėtų atitinkamą poveikį jos atveju. Be to, tarptautinė sutartis leidžia suprasti, jog joje įtvirtintos nuostatos yra privalomos Susitariančioms Šalims, t. y. tarsi priemonė sukurianti vieną bendrą tarptautinio masto apsaugos sistemą, dėl kurios atlikėjai gali būti tikri, jog gaus teisinę apsaugą ir kitoje Susitariančioje Šalyje nepriklausomai nuo to, ar tai bus išsivysčiusi, ar tik besivystanti šalis. Todėl nebūtų visai tikslinga teigti, kad tokia sutartis turėtų tik simbolinę reikšmę ir jos poveikis būtų jaučiamas tik besivystančiose šalyse.

Nors Pekino sutarties privalumų sąrašas yra nemenkas, tačiau vienas didžiausių tokios sutarties trūkumų, kuris trukdo audiovizualiniams atlikėjams pasinaudoti jos teikiama nauda – nuostata, jog sutartis įgaus teisinę galią tik tada, kai ją ratifikuos arba prisijungimo dokumentus deponuos 30 reikalavimus atitinkančių šalių. Šiuo metu ratifikavimo arba prisijungimo dokumentus deponavusios yra tik 15 iš 80 šalių,⁴⁸ o tai leidžia daryti prielaidą, jog Pekino sutartis įsigalios negreitai. Kaip toliau darbe bus aptariama, sudarant Pekino sutartį buvo remiamasi PAFS, todėl nemaža dalis jos nuostatų randama dabartinėje Pekino sutartyje ir viena iš tokių nuostatų yra dėl sutarties įsigaliojimo. Suprantama, kad norint suvienodinti visų atlikėjų teisinę apsaugą bei padėti, nėra blogai pasiremti jau turima sutartimi ir perkelti joje įtvirtintas normas į naują sutartį, tačiau būtent šios normos perkėlimas kelia abejonių, nes nebuvo atsižvelgta į vieną svarbią aplinkybę. Kai buvo sudaroma 1996 m. PAFS, iki tol jau galiojo 1961 m. Romos konvencija, užtikrinanti atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje, teisinę apsaugą, todėl sąlygos įtvirtinimas, kad sutartis įsigalios tik tada, kai ratifikavimo ar prisijungimo dokumentus deponuos 30 šalių, nereiškė, jog minėti atlikėjai lieka be apsaugos visą šį laikotarpį. Audiovizualinių atlikėjų padėtis kitokia – jiems taip pat užtikrinta teisinė apsauga pagal Romos konvencija, tačiau jei toks atlikimas nėra įrašytas arba jei nebuvo atlikėjo sutikimo jį įrašyti, todėl visais kitais atvejais šie atlikėjai yra paliekami be teisinės apsaugos iki tol, kol bus tenkinta Pekino sutartyje įtvirtinta sąlyga. Šiuo atveju buvo galima pasirinkti bent mažesni reikalaujamą šalių skaičių ar numatyti kitokią sąlygą, atsižvelgiant į egzistuojančią audiovizualinių atlikėjų padėtį.

Kitas trūkumas – sutarties 11 straipsnio 3 dalis. Tam, kad būtų pasiektas kompromisas tarp skirtingas teises sistemas atstovaujančių šalių, būtina įtvirtinti lanksčias normas, tačiau šiuo atveju kyla abejonių, ar to tikrai reikėjo. Kai kurios valstybės, remiantis PAFS 15 straipsniu, savo nacionaliniuose teisės aktuose yra suteikusios garso

⁴⁸ *Ibidem.*

atlikėjams teisę gauti atlyginimą už atlikimo įrašo, išleisto komerciniais tikslais, transliavimą bei kitokį viešą paskelbimą, tačiau tokios teisės nesuteikdamos audiovizualiniams atlikėjams. Tai yra problema, nes atlikėjai atsiduria nepagrįstai nelygioje padėtyje, o naudojant audiovizualinio atlikimo įrašus transliacijai bei kitokiam viešam paskelbimui, atlikėjai lieka be galimybės gauti papildomą atlyginimą. Įtvirtintas sutarties 11 straipsnio 3 dalies lankstumas nepadedą išspręsti turimos problemos ir toliau leidžia galioti tokiam nepagrįstam skirtumui, nors, kaip jau minėta, šios teisės funkcionalumas abiem atvejais pasireiškia vienodai.

Taip pat normos lankstumas atlyginimo atžvilgiu irgi gali turėti neigiamų pasekmių. Pekino sutarties 12 straipsnio 3 dalyje numatyta, jog valstybės gali numatyti atlikėjų teisę gauti autorinį arba teisingą atlygį. Numatant tai tik kaip galimybę, gali susidaryti situacija, kai neegzistuojant numatytiems tarifams, už audiovizualinio atlikimo įrašo naudojimą, į kuriuos atlikėjai galėtų atsižvelgi derantis su prodiuseriais, ir atlikėjams neturint derybinės galios, prodiuseriai gali pasiūlyti būtent jiems tinkamiausią atlyginimo dydį, o patys atlikėjai dėl to gali atsidurti ekonomiškai nepalankioje situacijoje.

Taigi, sutarties analizė rodo, jog jai įsigaliojus gali būti gaunama nemaža nauda ekonominės plėtros bei audiovizualinių atlikėjų padėties gerinimo srityse. Taip pat ji turėtų ne tik suteikti teisinę apsaugą audiovizualiniams atlikėjams, bet ir padėti pašalinti spragas jau turimoje kai kurių valstybių apsaugoje. Visgi, perėmus nuostatą iš PAFS dėl sutarties įsigaliojimo, atsidaro kliūtis, kuri iki šiol trukdo atlikėjams gauti minėtą apsaugą bei visą sutarties teikiamą naudą. Be to, nors sutarties straipsniai yra ganėtinai lankstūs, nes taip buvo siekiama tenkinti skirtingas teises sistemas atstovaujančių Susitariančių Šalių interesus, tai taip pat yra tam tikras trūkumas konkrečių normų atveju.

2.3. Palyginimas su PINO atlikimų ir fonogramų sutartimi

Kadangi, suteikiant teisinę apsaugą visiems atlikėjams, buvo siekiama panaikinti susidariusią teisinę nelygybę, o diplomatinių konferencijų metu, formuojant naują sutartį, buvo pateikta siūlymų perimti didžiąją dalį nuostatų iš PAFS ir naujas priimti tik tais atvejais, kai tai būtina,⁴⁹ todėl svarbu žinoti, ar tokie minėti siūlymai buvo įgyvendinti. Tai žinant bus aišku, kurias nuostatas taikant bei aiškinant turi būti atsižvelgiama į PAFS, o kurias reikia aiškinti atskirai, ir kartu tai padės suprasti, ar naujoji Pekino sutartis turės tokį

⁴⁹ PERLMUTTER, S., *et al.* Commentary: Audiovisual Performers' Rights: Developments in The WIPO. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 6*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2001, p. (96) 2.

pat poveikį atlikėjams kaip PAFS. Visgi, analizuojat šias sutartis, iš karto galima pastebėti, kad jos abi turi labai daug panašių nuostatų, vienos yra formuluojamos tapačiai, kitos – panašios savo esme ar poveikiu. Kadangi tokių nuostatų yra labai daug ir jų aiškinimas neturėtų kelti problemų, todėl tikslingiau būtų išanalizuoti, kurios iš jų yra skirtingos, nes būtent tai kartais lemia, jog net tapačios nuostatos gali būti skirtingai įgyvendintos.

Lyginant sutarčių pateiktus apibrėžimus, galima pastebėti, kad daugelis iš jų skiriasi ir tai yra suprantama, nes šios abi sutartys skirtos skirtingų atlikėjų grupių teisinei apsaugai reguliuoti, todėl atskira jų analizė bei palyginimas nėra reikšmingi. Akcentuotina tik tai, jog nagrinėjant PAFS apibrėžimus bei visą sutartį, galima pastebėti, jog ji reguliuoja ne tik garso atlikėjų bet ir fonogramų gamintojų teisinę apsaugą, o Pekino sutartis, priešingai nei PAFS, yra orientuota tik į audiovizualinių atlikėjų teisinę apsaugą. Taip pat atkreiptinas dėmesys į atlikėjų sąvoką – nors čia skirtumo nėra, bet svarbu paminėti tai, jog abiejų sutarčių atveju į minėtą sąvoką yra įterptas žodis „interpretuojantys“. Tai reiškia, kad atlikėjais taip pat laikomi tie asmenys, kurie ne tik atlieka užfiksuotus kūrinius, bet ir improvizuoja, o asmenys, kurie neatlieka kūrinio,⁵⁰ pavyzdžiui, kurie yra filmuojami tik tam, kad būtų užpildytas galinis fonas ar antras planas, į tokią sąvoką jau nebepapuola.

Apsaugos subjektai – PAFS ir Pekino sutartis numato, jog Susitariančios Šalys privalo suteikti apsaugą kitų Susitariančių Šalių piliečiams, tačiau PAFS atveju žodis „piliečiai“ neturi būti suprantamas tiesiogiai, kadangi toliau yra nurodoma, jog apsauga yra suteikiama tik tiems atlikėjams, kurie atitinka papildomai numatytus kriterijus.⁵¹ Remiantis 2000 m. diplomatinės konferencijos pagrindiniais pasiūlymais dėl audiovizualinių atlikimų apsaugos, galima pastebėti, jog Pekino sutarties atveju žodis „piliečiai“ turi būti suprantamas tiesiogiai.⁵² Be to, Pekino sutartyje numatoma, kad atlikėjas, kuris nėra nei vienos iš Susitariančių Šalių pilietis, gali būti prilygintas tokiam, jie vienoje iš jų turi nuolatinę gyvenamąją vietą (tokios nuostatos PAFS nėra).

Nacionalinis režimas – abi sutartys numato, jog Susitariančios Šalys privalo suteikti kitų Susitariančių Šalių piliečiams tokią pat apsaugą, kurią teikia ir savo piliečiams. Tačiau, kaip jau buvo minėta, PAFS numato, jog kitos Susitariančios Šalies atlikėjas gali gauti apsaugą, jei jis atitinka konkrečius reikalavimus. Pekino sutarties 4 straipsnio 2 dalis įtvirtina papildomą galimybę apriboti kitos Susitariančios Šalies piliečiams taikomą

⁵⁰ LEWINSKI, Silke von. The Beijing Treaty on Audiovisual Performance. Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper No. 13-08. 2013, p. 12.

⁵¹ LEWINSKI, Silke von. *Pasaulinės intelektinės nuosavybės sutarčių komentarai*. Ukmergė: UAB „Ukmergės spaustuvė“, 2001, p. 45-46.

⁵² The Basic Proposal for the Substantive Provisions of an Instrument on the Protection of Audiovisual Performances of 1 August 2000 (WIPO Doc IAP/DC/3) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 16 d.]. prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/iavp_dc/iavp_dc_3.html>.

apsaugą, kuri yra susijusi su 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse suteiktomis teisėmis, kad būtų užtikrintos tokios teisės, kokias turi tos Susitariančios Šalies piliečiai. Analizuojant PAFS 4 straipsnio 2 dalį, pastebima, kad ji sutampa su Pekino sutarties 4 straipsnio 3 dalimi, tik Pekino sutartis dar papildomai nurodo, jog to paties straipsnio 1 dalyje įtvirtintas įsipareigojimas netaikomas, jei ir pati Susitariančioji Šalis pasinaudoja 3 dalyje nurodyta išlyga.

Neturtinės teisės – nuostatos beveik tos pačios, išskyrus tai, kad Pekino sutartis nurodo, jog atlikėjas turi galimybę prieštarauti bet kokiam atlikimo iškraipymui arba kitokiam pakeitimui, bet būtina atsižvelgti į tokio audiovizualinio įrašo pobūdį, o šios sutarties penktoje išnašoje detalizuojama, kas nepapuola į 5 straipsnio 1 dalies ii punkto taikymo apimtį. Apibendrinus, Pekino sutartis numato tam tikrus atlikimo neliečiamybės teisės ribojimus, o PAFS ne.

Nuomos teisė – PAFS 9 straipsnio 1 dalyje nurodoma, jog atlikėjui turi būti suteikta išimtinė teisė nuomoti savo atlikimo įrašus ar jų kopijas, o to paties straipsnio 2 dalyje yra nurodoma, kad jei 1994 m. balandžio 15 d. Susitariančiose Šalyse galiojo ir tebegalioja sistema, pagal kurią atlikėjui vietoje išimtinės nuomos teisės yra suteikiama teisė į teisingą atlygį, tai Susitariančios Šalys gali toliau taikyti tokią sistemą, jei tai nedaro žalos išimtinei atlikėjo atgaminimo teisei. Pekino sutartyje Susitariančių Šalių pareiga dėl nuomos teisės suteikimo formuluojama kitaip – jos neturi pareigos užtikrinti atlikėjams nuomos teisę iki tol, kol dėl nuomos komerciniais pagrindais įrašus pradėta stambiai kopijuoti, pažeidžiant atlikėjų išimtinę atgaminimo teisę.

Transliavimo ir viešo paskelbimo teisė – pagrindinis skirtumas tas, kad PAFS numato šią teisę ne kaip atlikėjo išimtinę, bet kaip teisę gauti vienkartinį atlyginimą už komerciniais tikslais išleptos fonogramos naudojimą transliacijai bei kitokiam viešam paskelbimui. Pekino sutartyje transliavimo bei viešo paskelbimo teisė priskiriama prie išimtinių atlikėjo teisių, kartu numatant galimybę Susitariančioms Šalims ją pakeisti teise į teisingą atlygį, už įrašo naudojimą tokiu būdu. Dar vienas akivaizdus skirtumas yra tas, kad PAFS numato atlikėjo teisę į atlyginimą tik tuo atveju, jei fonograma buvo išleista komerciniais tikslais, o Pekino sutartyje tokio reikalavimo atsisakyta, nes transliuotojas beveik niekada neįsigyja įrašus, kuriuos jis naudoja transliacijai, iš mažmeninės prekybos tinklų. Tas pats pasakytina dėl kabelinės transliacijos bei filmų, rodomų kinuose. Prodiuseris duoda leidimą transliacijai bei kitam viešam paskelbimui tiesioginiuose santykiuose su transliuotoju ar kitu vartotoju. Kadangi atlikėją sieja tiesioginiai santykiai su prodiuseriu, iš esmės, jis turi galimybę derėtis su prodiuseriu dėl vėlesnio jo atlikimo, fiksuoto audiovizualiniam įrašui,

naudojimo sąlygų.⁵³ Be to, matoma, kad PAFS aiškiai nurodo, jog atlikėjai turi teisę tik į vienkartinį atlyginimą, o Pekino sutartyje tai nėra konkrečiai įvardijama.

Teisių perleidimas – tai yra dar vienas akivaizdaus šių sutarčių skirtumo pavyzdys. PAFS nėra numatyta atlikėjų teisių perleidimo galimybė, o Pekino sutartis numato, jog Susitariančios Šalys savo nacionaliniuose aktuose tokią prezumpciją gali numatyti, bet neprivalomai. Teisių perleidimo nuostata Pekino sutartyje buvo įtvirtinta dėl to, kad buvo siekiama surasti pusiausvyrą tarp poreikio užtikrinti prodiuserio verslo tikrumą, platinant bei naudojant audiovizualinius kūrinius, ir tarp tikslo stiprinti tarptautinę atlikėjų teisinę apsaugą, kartu išsaugant potencialias derybas. Kadangi dažniausiai prie audiovizualinio kūrinio sukūrimo prisideda labai didelis skaičių atlikėjų, o tokio audiovizualinio kūrinio prodiuseris turi būti tikras, kad jo produktais bus galima netrukdomai prekiauti ir laisvai susigrąžinti patirtas investicijas, todėl tam, kad nereikėtų iš tokio didelio kiekio atlikėjų prašyti atskirai leidimo dėl kiekvieno įrašyto atlikimo panaudojimo, yra numatyta teisių perleidimo prezumpcija.⁵⁴ Tokios nuostatos PAFS nebuvimas suprantamas, nes fonogramų atveju nėra taip dažna, kad atlikėjų būtų labai didelis skaičius, bet, net ir nesant tokiai nuostatai, praktikoje ir šie atlikėjai yra linkę perleisti savo turimas teises fonogramų gamintojui.⁵⁵

Sutarčių taikymo terminai – PAFS 22 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad *mutatis mutandis* turi būti taikomas Berno konvencijos 18 straipsnis. Tai reiškia, kad sutartis yra taikoma visiems esamiems atlikimams bei fonogramoms, kurie vis dar yra saugomi jų kilmės šalyje, kitaip tariant, nėra pasibaigęs jų apsaugos terminas ir jie nėra tapę visuomenės nuosavybe.⁵⁶ Pekino sutarties atveju taip pat buvo svarstoma, ar pasekti šiuo PAFS pavyzdžiu, ir nors tokios minties visgi buvo atsisakyti, tačiau Pekino sutarties 19 straipsnio 1 bei 4 dalys savo esme yra panašios į konvencijos 18 straipsnio daromą poveikį. Buvo nuspręsta nedaryti tokios nuorodos į Berno konvenciją dėl kelių priežasčių: Pekino sutartyje įtvirtinta apsauga, lyginant su PAFS, yra nauja; Berno konvencijos 18 straipsnis neleidžia apriboti retrospektyvinę apsaugą, kaip tai yra leidžiama Pekino sutarties 19 straipsnio 2 dalyje; Berno konvencijos 18 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos nuostatos aiškinimas tam tikrais atvejais kelia abejonių, o Pekino sutarties 19 straipsnio 4 dalyje yra įtvirtintas teisinio tikrumo principas; Berno konvencijoje nėra nurodoma, kaip ji paveiks

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ 2008 m. liepos 16 d. EB Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų, projekto (COM (2008) 464 final) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52008PC0464&from=LT>>.

⁵⁶ LEWINSKI, Silke von. *Pasaulinės intelektinės nuosavybės sutarčių komentarai*. Ukmergė: UAB „Ukmergės spaustuvė“, 2001, p. 69.

iki jos įsigaliojimo padarytiems veiksams, sudarytoms sutartims bei įgytomis teisėmis, o Pekino sutarties 19 straipsnio 3 dalyje pabrėžiama, jog nuostatos nedaro jokios įtakos visiems minėtiems aspektams, kurie buvo iki sutarties įsigaliojimo.⁵⁷ Kitas, to paties straipsnio dėl taikymo terminų, skirtumas – PAFS 22 straipsnio 2 dalyje numatoma išlyga dėl atlikėjų *neturtinių* teisių, jog Susitariančios Šalys turi galimybę netaikyti 5 straipsnio esamiems atlikimams, kurie jau buvo Sutarties įsigaliojimo metu. Įdomu tai, kad Pekino sutartis numato priešingai - Susitariančios Šalys gali netaikyti visų ar tik kelių iš nuostatų, susijusių su *išimtinėmis* atlikėjų teisėmis, t. y. numatyta išlyga dėl atlikėjų turtinių teisių, bet ne dėl neturtinių.

Analizuojant abi šias sutartis, gali susidaryti klaidingas pirmas įspūdis, kad jos yra labai panašios, pavyzdžiui, kai kurios nuostatos yra tiesiogiai perkeltos iš PAFS į Pekino sutartį, o kai kurių iš jų formuluotės skiriais, tačiau tokios nuostatos yra panašios savo esme ar poveikiu. Taip pat abi sutartys pateikia beveik tokį patį išimtinių teisių sąrašą, suteikia tokias pat neturtines teises ir panašiai. Tačiau papildomai įtvirtintos nuostatos, straipsnių dalys ar žodžiai gali turėti didelę reikšmę skirtingam panašių teisių įgyvendinimui. Pavyzdžiui, nacionalinio režimo nuostata – buvo minėta, kad PAFS, taip kaip ir Pekino sutartis, įpareigoja kiekvieną Susitariančią Šalį kitų Susitariančių Šalių piliečiams taikyti tokį patį režimą, kokį ji taiko savo piliečiams. Atrodytų nuostata yra visiškai identiška, tačiau PAFS 3 straipsnis 2 dalis nurodo, kad piliečiais laikomi tik tie asmenys, kurie atitinka tam tikrus Romos konvencijoje esančius kriterijus. Taigi, pagal Pekino sutartį teisinę apsaugą gautų visi atlikėjai, kurie yra Susitariančių Šalių piliečiai, o pagal PAFS – tik tam tikri atlikėjai. Kitas pavyzdys, tiek PAFS, tiek Pekino sutartis vienodai pripažįsta, kad atlikėjų teisės į neįrašytą jų atlikimą, įrašų atgaminimą, platinimą, nuomą bei teisę padaryti tokius įrašus prieinamais yra išimtinės, tačiau Pekino sutarties 12 straipsnio 2 dalis numato galimą teisinę prezumpciją dėl minėtų teisių perleidimo prodiuseriui, o PAFS apie tokios prezumpcijos galimybę net neužsimenama. Šie pavyzdžiai parodo, jog tam tikra nuoroda, į konkrečias sutartis ar papildomas straipsnio dalis, gali lemti tapačių nuostatų skirtingą poveikį, skirtingą panašių teisių įgyvendinimo galimybes ir panašiai. Taigi, turint omenyje visus panašumus ir aptartus skirtumas, galima teigti, kad Pekino sutartis turės ne visai tokį pat poveikį atlikėjų atžvilgiu, kokį turi PAFS, t. y. konkrečiais aspektais sukels kitokias teises pasekmes nei PAFS.

⁵⁷ The Basic Proposal for the Substantive Provisions of an Instrument on the Protection of Audiovisual Performances of 1 August 2000 (WIPO Doc IAP/DC/3) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/iavp_dc/iavp_dc_3.html>.

3. ESAMA AUDIOVIZUALINIŲ ATLIKIMŲ TEISINĖ APSAUGA

3.1. Audiovizualinių atlikimų teisinė apsauga JAV bei galimas Pekino sutarties poveikis

Kadangi diplomatinėse konferencijose buvo daugiausia nesutarimų tarp JAV ir ES, ypač dėl teisių perleidimo prezumpcijos, nes JAV labai tvirtai pasisakė už tokios prezumpcijos įtvirtinimą, todėl būtina trumpai apžvelgti, kokia yra audiovizualinių atlikimų teisinė padėtis joje, kad būtų aiškiau suprasta, kodėl JAV užima būtent tokias pozicijas.

Kaip jau buvo aptarta, JAV galiojančiai teisinei sistemai nėra būdingas gretutinių teisių institutas. Tam tikra atlikėjų teisinė apsauga yra užtikrinama tik gyvo muzikinio atlikimo fiksavimo bei tolimesnio jo panaudojimo atveju. Kad audiovizualiniai atlikėjai nebūtų palikti be teisinės apsaugos, pagal JAV galiojančius įstatymus yra numatyta galimybė išplėsti turimą autorių teisės apsaugą ir suteikti ją audiovizualinių atlikėjų kūrybiniam indėliui, t. y. atlikėjai gali gauti tokią pačią teisinę apsaugą, kuri yra užtikrinama autoriams.⁵⁸ Priežastis, dėl kurios audiovizualiniams atlikėjams gali būti užtikrinta tokia pati teisinė apsauga kaip bendraautoriams, yra JAV įstatymuose numatyta sąvoka „filmuotas vaizdas“ (angl. *motion picture*), kuri suprantama kaip bendras darbas, o tai reiškia, kad kiekvienas asmuo, kuris padaro autorių teisės saugomą kūrybinį indėlį, atitinkantį originalumo reikalavimą, yra laikomas bendraautoriumi. Bet pažymėtina, kad teismų praktikoje ir doktrinoje yra labai mažai nagrinėta dėl audiovizualinių atlikėjų galimybės būti pripažintais kūrinio bendraautoriais, o kadangi yra labai mažai sprendimų ir tyrimų, tai galima teigti, jog tokia teisinė padėtis nėra visiškai aiški ir iškristalizuota JAV doktrinoje.

Praktikoje klausimas, ar audiovizualiniai atlikėjai turėtų būti laikomi bendraautoriais ir kokiais atvejais, nėra nagrinėjamas dėl to, kad atlikėjai beveik visada papuola į „*work – made – for – hire*“ doktrinos apimtį, pagal kurią darbdavys ar kitas asmuo, kuriam buvo sukurtas darbas, yra laikomas autoriumi, nebent šalys rašytine sutartimi būtų susitarusios kitaip. Nors 1989 m. Aukščiausiasis Teismas apribojo šio instituto taikymą, tačiau praktikoje atlikėjai vis tiek papuola į „*work – made – for – hire*“ instituto apimtį arba yra priversti perleisti visas savo teises prodiuseriui. Todėl daugeliu atvejų aktoriai neturi

⁵⁸ Tačiau pažymėtina, kad pagal įstatymus atlikėjai nėra aiškia savaime įvardijami kaip autoriai.

galimybės pasiremti įstatymuose įtvirtintų išimtinių teisių apsauga.⁵⁹ Analizuojant anksčiau minėtą *Garcia v. Google* bylą, galima pastebėti, kad aktoriams taip pat nėra suteikiamos neturtinės teisės. Taip yra dėl to, jog JAV prisijungiant prie 1989 m. Berno konvencijos, Kongresas, remdamasis JAV galiojančiais įstatymais bei teisės tradicijomis, pasirinko įtvirtinti neturtinių teisių apribojimus.⁶⁰ Todėl minėtoje byloje ir buvo susidurta su tokia problema, jog aktorę visgi teko pripažinti savo atlikimo autore tam, kad jai būtų kompensuota akivaizdi neturtinė žala. Tokios situacijos derinys kartu su stipria kino kompanijų derybine galia paskatinto stiprių atlikėjų sąjungų ar gildijų išsivystymą, kuri turi didelį pasisekimą kolektyvinėse sutartyse su kino kompanijomis. Kolektyvinių sutarčių derinys kartu su individualiomis sutartimis yra audiovizualinių atlikėjų apsaugos pagrindas JAV (tačiau tai aktualu tik turtinių teisių atžvilgiu).

Aktorių gildijos nustato minimalius terminus bei sąlygas, taip pat minimalius atlyginimo dydžius ir atlygį už papildomą naudojimo formą. Susitarimai apima pareigą iš naujo derėtis (peržvelgti susitarimus) dėl šių sąlygų kas trejus ar ketverius metus, siekiant patikslinti minimalius atlyginimus, atsižvelgti į naujus pokyčius įvairiose srityse. Pagrindiniai tokių gildijų susitarimų naudos gavėjai yra didžioji dalis aktorių, kurie nepriklauso mažam „žvaigždžių“ ratui ir kurie kitokiu atveju negalėtų sudaryti individualių sutarčių adekvačiomis sąlygomis.⁶¹

Turint omenyje visą šią esamą padėtį JAV, galima daryti prielaidą, kad įsigaliojus Pekino sutarčiai kardinalių pokyčių turtinių teisių srityje nebus, nes lanksčioje 12 straipsnio normoje yra įtvirtinta galimybė numatyti teisių perleidimo prezumpciją savo nacionaliniuose teisės aktuose. Tačiau Pekino sutartis akivaizdžiai turės žymų poveikį atlikėjų neturtinėms teisėms, kadangi pagal jos 5 straipsnį atlikėjams turi būti užtikrinamos neturtinės teisės, neatsižvelgiant į tai, ar buvo pasinaudota teisių perleidimo prezumpcija, ar ne. Todėl tikėtina, kad, įsigaliojus Pekino sutarčiai, tokių atvejų kaip *Garcia v. Google* byloje turėtų būti išvengta.

⁵⁹ LEWINSKI, Silke von. The Protection of Performers in the Audio-Visual Field in Europe and the United States. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 4*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2000, (96) 9-12.

⁶⁰ TRAVIS, Hannibal. WIPO and the American Constitution: Thoughts on a New Treaty Relating to Actors and Musicians. *Vanderbit Journal of Entertainment and Technology Law*, Vol. 16, s.l.:2014, p. 73.

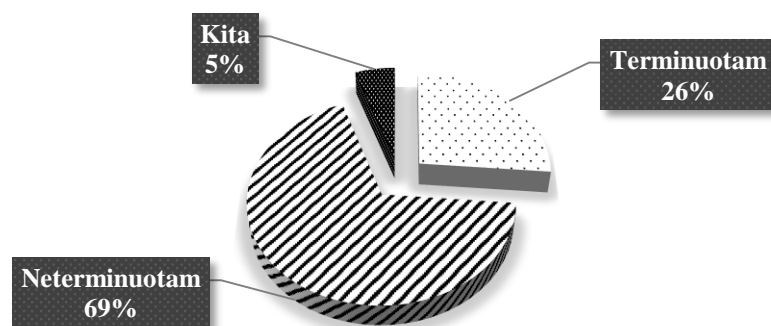
⁶¹ LEWINSKI, Silke von. The Protection of Performers in the Audio-Visual Field in Europe and the United States. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 4*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2000, (96) 9-12.

3.2. Audiovizualinių atlikimų teisinė apsauga Lietuvoje: apklausa

Nors atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, teisinė apsauga Lietuvoje yra žinoma jau seniai, tačiau teismų praktikos, atspindinčios esamą jų padėtį realiame gyvenime, nėra. Norint tinkamai išanalizuoti AGTĮ įtvirtintų normų problematiką bei suformuluoti atitinkamus pasiūlymus, svarbu žinoti, kokio pobūdžio dažniausiai yra sudaromos sutartys su prodiuseriais, dėl kokių sąlygų dažniausiai yra susitariama. Todėl tyrimo tikslas ir buvo išsiaiškinti esamą atlikėjų padėtį bei jų pačių nuomonę tam tikrų nuostatų atžvilgiu. Skirtingų lyčių, amžiaus, socialinės padėties, bet priklausantys tai pačiai audiovizualinių atlikėjų grupei asmenys anonimiškai atsakė į penkis anketos klausimus, kurie apima: gaunamo atlyginimo pobūdį, jo dydžio nustatymo pagrindą, terminą, kuriam perleidžiamos turimos teisės, AGTĮ 55 straipsnyje įtvirtinto skirtumo problematiką bei šio straipsnio juntamą poveikį ekonominiu aspektu. Paminėtina, kad apklausos pradžioje buvo pateiktas ir šeštasis klausimas dėl to, ar atlikėjai visada perleidžia visas savo teises, ar visgi būna atvejų, kai susitaria kitaip. Tačiau apklausos metu buvo pastebėta, jog asmenys aiškiai nesupranta šių turimų teisių, t. y. išaiškėjo, kad apie kai kurias iš jų net nežino. Remdamiesi tuo, kad jei nežino, reiškia jų ir neperleidžia, žymėdavo, kad perleidžia tik kai kurias teises. Kadangi tokie jų atsakymai neatspindėtų tikros padėties, apklausos metu buvo nuspręsta pašalinti šį klausimą, todėl elektroninės apklausos variante tokio klausimo nėra, o keliose rašytinės formos apklausose šį klausimą galima rasti.

Tyrimas buvo atliktas 2017 m. kovo 8-21 dienomis, anketinės apklausos būdu. Dalis anketų buvo pateikta elektroniniu būdu, o kita dalis – pateikiant respondentams rašytinę formą. Iš viso apklausoje dalyvavo 19 respondentų. Visi apklausos metu gauti rezultatai pateikiami skritulinių diagramų pavidalu, kuriose pateikti atsakymai išreiškiami procentine išraiška. Atkreiptinas dėmesys, kad prieš pateikiant klausimus, susijusius su išimtinėmis teisėmis, respondentai anketos pradžioje yra supažindinami, kokias konkrečiai išimtinės teisės jie turi pagal AGTĮ.

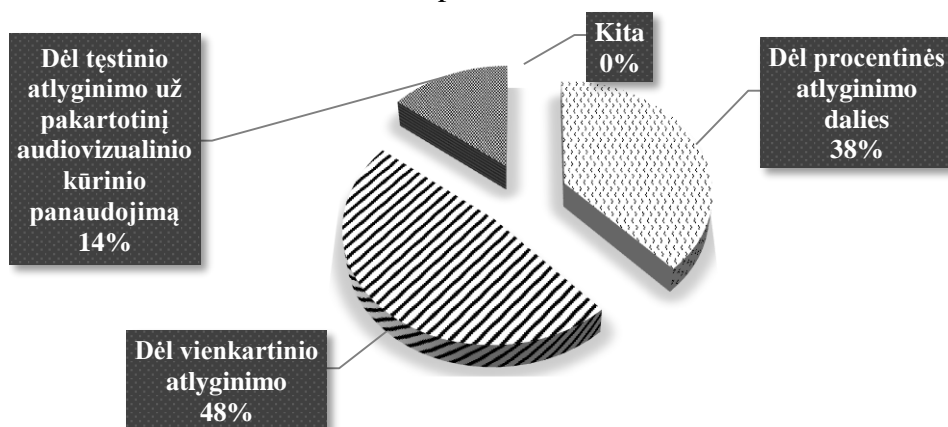
Kokiam laikui Jūs dažniausiai perleidžiate šias teises?

1 paveikslas. Šaltinis: Sudaryta autorės.

Pirmojo klausimo tikslas – ne tik sužinoti, kokiam laikotarpiui atlikėjai perleidžia savo išimties teises, bet ir išsiaiškinti, ar atlikėjų padėtis atitinka vieną iš kriterijų, kuriuos nurodo ES Komisija dėl atlikėjų teisės gauti papildomą atlyginimą, suėjus atlikimo apsaugos terminui (pagal AGTĮ 59² straipsnį). Be to, tai yra vienas iš rodiklių, galinčių parodyti atlikėjų užimamą derybinę galią. Taigi, didžioji dalis apklaustų respondentų atsakė, jog išimties teises perleidžia neterminuotam laikotarpiui, o tai reiškia, kad atlikėjai netenka galimybės gauti ekonominę naudą, jei šias teises perleidžia už vienkartinę (nesikartojančią išmoką). Tai gali rodyti silpną atlikėjų galią susitarti su prodiuseriu kitaip.

Dėl kokio atlyginimo Jūs dažniausiai susitariate su prodiuseriu?

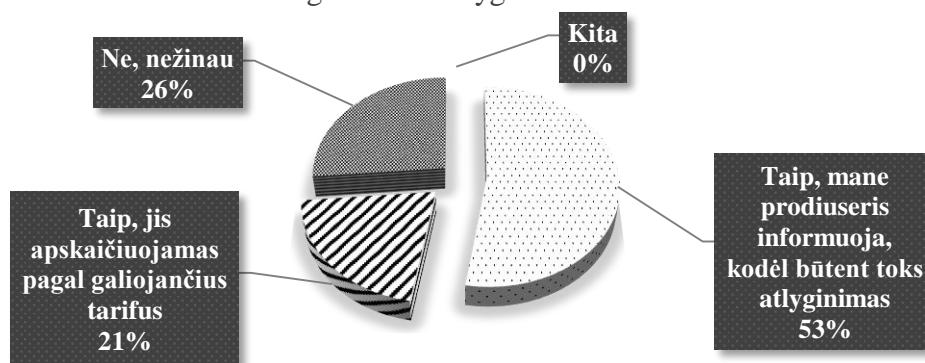
2 paveikslas. Šaltinis: Sudarytas autorės.

Antruoju klausimu buvo siekiama iš esmės to paties tikslo, kaip ir pirmojo atveju, t. y. sužinoti, dėl kokio pobūdžio atlyginimo atlikėjai dažniausiai susitaria, kad būtų aišku, ar jie galėtų patekti į 2011 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/77/ES apimtį, tenkinant vieną iš sąlygų, susijusių su vienkartinio atlyginimu.

Pažymėtina, kad šio klausimo atsakymo variantas „dėl vienkartinio atlyginimo“ suprantamas būtent kaip nesikartojanti išmoka, kadangi pats vienkartinis atlyginimas savaime nereiškia, jog atlikėjui gali būti sumokama tik vieną kartą. Vienkartinis atlyginimas gali reikšti, kad transliuojančios organizacijos atlikėjams bei gamintojams gali mokėti vieną atlyginimą, o ne kiekvienam subjektui atskirai.⁶² Todėl buvo atitinkamai suformuoti likusieji atsakymai, kurie respondentams leido suprasti, kad vienkartinis atlyginimas yra nesikartojanti išmoka. Taip pat į atsakymus buvo įtrauktas variantas dėl procentinės atlyginimo dalies, kad būtų išsiaiškinta, kaip dažnai atlikėjai gali susitarti, kad jų atlyginimas priklausytų nuo kūrinio sėkmės, t. y. kaip dažnai atlikėjai gali gauti ne tik konkretaus dydžio atlyginimą, kuris gali būti nustatytas tenkinant prodiuserio interesus, bet ir tai, kaip dažnai susitariama kitaip, todėl šiuo atveju buvo galima pažymėti kelis atsakymo variantus. Taigi, analizuojant šio klausimo rezultatus, matoma, kad didžioji dalis atsakiusiųjų pažymėjo, jog dažniausiai susitaria dėl vienkartinio atlyginimo, o tai gali tik dar kartą patvirtinti, jog atlikėjai neturi derybinių įgūdžių susitarti kitaip. AGTĮ 53 straipsnio 4 dalies prezumpcijos, neterminuoto teisių perleidimo ir vienkartinio atlyginimo derinys lemia tai, jog atlikėjai atsiduria ekonomiškai labai nepalankioje situacijoje, t. y. gavę nesikartojančią išmoką ir negalėdami pasinaudoti savo išimtinėmis teisėmis į atlikimą tam, kad jas, pavyzdžiui, suteiktų pagal licenciją, atlikėjai praranda galimybę gauti pastovias pajamas už atlikimo naudojimą. Dėl atsakymo, susijusio su procentinės atlyginimo dalies, kuri yra skaičiuojama nuo pajamų, gautų už audiovizualinio kūrinio naudojimą, paminėtina, kad šį variantą pasirinko taip pat nemažai asmenų. Tai rodo, jog atlikėjai turi galimybę gauti atitinkamo dydžio atlyginimą, jei kūrinys susilaukia didelės sėkmės. Nes būna atvejų, kai, pavyzdžiui, sėkmingas filmas uždirba dideles pajamas, bet atlikėjams iš to jokios naudos, nes jie yra susitarę dėl konkrečios sumos, kuri gali būti neproporcinga, lyginant su prodiuserių pajamomis, gautomis už filmą.

⁶² LEWINSKI, Silke von. *Pasaulinės intelektinės nuosavybės sutarčių komentarai*. Ukmergė: UAB „Ukmergės spaustuvė“, 2001, p 60.

Ar Jūs žinote, kokiais pagrindais yra nustatomas Jūsų gaunamas atlyginimas?

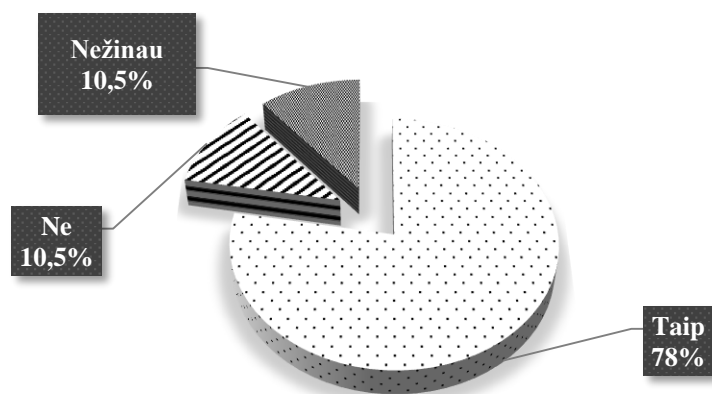
3 paveikslas. Šaltinis: Sudarytas autorės.

Kaip vėliau bus plačiau aptariama, analizuojant atlikėjų sudaromas sutartis su prodiuseriais, buvo susidurta su tarifų problema. Turima omenyje tai, kad Lietuvos gretutinių teisių asociacija (toliau – AGATA) pateikia tarifus už atlikimų naudojimą, į kuriuos atlikėjai galėtų atsižvelgti derantis dėl savo atlyginimo už teisių perleidimą, bet jie yra orientuoti tik į garso įrašus.⁶³ Taip pat AGATA nurodo taisykles bei formules, kurios yra naudojamas skaičiuojant minėtą atlyginimą, tačiau ir čia nebuvo numatytos formulės, pritaikytos audiovizualiniams atlikėjams.⁶⁴ Todėl ir kilo klausimas, kokių pagrindų remiantis yra nustatomas konkretus atlyginimo dydis. Į klausimą, ar atlikėjai žino, kokių pagrindų nustatomas minėtas dydis, 10 (53%) apklaustųjų atsakė, kad žino, nes juos informuoja prodiuseris, kodėl būtent toks dydis (matoma, taip atsakė didžioji atlikėjų dalis). Tai galėtų būti problema, kadangi AGTĮ 53 straipsnio 4 dalis nenumato teisingo atlygio reikalavimo, o neegzistuojant tarifams, į kuriuos būtų galima atsižvelgti, sudaromos palankios sąlygos prodiuseriams piktnaudžiauti ir „primesti“ atlikėjams tokį atlyginimo dydį, kuris yra palankiausias būtent jiems patiems. 4 (21%) atlikėjai atsakė, kad atlyginimas apskaičiuojamas pagal tarifus, o tai rodo, kad arba atlikėjai nežino, jog tokių tarifų iš tikrųjų nėra, bet pagrįstai tiki, jog atlyginimas apskaičiuojamas remiantis atitinkamais kriterijais, arba atlyginimo dydis nustatomas orientuojantis į AGATA pateiktas taisykles, kurios skirtos apskaičiuoti kompensacinį atlyginimą ar panašiai. Likusieji 5 (26%) atsakė, kad nežino, kaip yra nustatomas minėtas dydis.

⁶³ Lietuvos gretutinių teisių asociacijos AGATA pateikti tarifai už muzikos naudojimą [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.agata.lt/tarifai-verslui/komercinems-erdvems>>.

⁶⁴ Lietuvos gretutinių teisių asociacijos AGATA parengtos atlikėjams, fonogramų gamintojams ir kitus administruojamų teisių subjektams surenkamo atlyginimo paskirstymo taisyklės [interaktyvus] 2016, p. 18-20 [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.agata.lt/binary/uploads/Teisiniai_dokumente/Paskirstymo_taisykls_patvirtinta_VNS_20160421.pdf>.

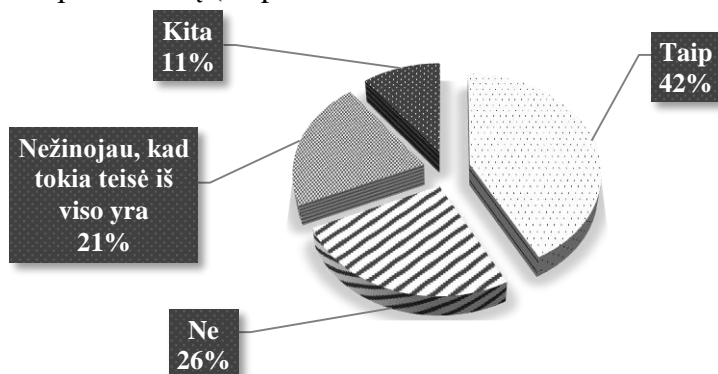
Pavyzdinės situacijos vertinimas

4 paveikslas. Šaltinis: Sudarytas autorės

Apklausoje metu buvo nurodyta pavyzdinė situacija – dainininkai bei muzikantai turi teisę gauti atlyginimą už tai, kad CD, kuriame fiksuotas jų atlikimas, yra paleidžiamas groti kavinėje, o atlikėjai, kurių pasirodymas buvo įrašytas į DVD laikmeną, už tokio DVD įrašo paleidimą per kavinės televizorius teisės į atlyginimą neturi. Buvo klausiama, ar respondentai mato problemą tokioje situacijoje, t. y. buvo prašoma pateikti pagrįstą vertinimą (savo nuomone). Tokio klausimo tikslas – išsiaiškinti, kaip patys atlikėjai vertina AGTĮ 55 straipsnio nuostatą. Nors klausimas buvo atviro pobūdžio, tačiau visus atsakymus buvo galima suskirstyti į atitinkamas atsakymų grupes. Pastebėtina, kad savo nuomone argumentavo tik tie respondentai, kurių nuomone daromas skirtumas tarp atlikėjų yra problema. Analizuojant šių respondentų argumentus, buvo matoma, kad visus juos vienija pozicija, jog visų atlikėjų teisės turėtų būti vienodos, o atlyginimas turėtų būti gaunamas nepriklausomai nuo to, koku būdu yra fiksuotas ir transliacijai naudojamas atlikimas.

Ar Jūs jaučiate esantis (-i) prastesnėje ekonominėje padėtyje dėl to, kad Jums nėra suteikta teisė gauti atlyginimą už audiovizualinio atlikimo ĮRAŠO (išleisto komerciniais tikslais) transliavimą, retransliavimą bei kitokį viešą paskelbimą (kaip kad buvo

5 paveikslas. Šaltinis: Sudarytas autorės

Paskutiniojo klausimo tikslas – išsiaiškinti, ar patys audiovizualiniai atlikėjai supranta, jog dėl AGTĮ 55 straipsnio atsiduria ekonomiškai prastesnėje padėtyje, nes netenka galimybės papildomai gauti atlyginimą už konkretų jų atlikimo naudojimo būdą, t. y. ar respondentai suprato, jog prieš tai pateikta pavyzdinė situacija iš tikrųjų taikoma jiems. Paminėtina, kad analizuojant atlikėjų, kurie pasirinko variantą „kita“, pateiktus atsakymus buvo pastebėta, jog jie nesupranta skirtumo tarp gaunamo atlyginimo už *neįrašyto* atlikimo transliavimą bei kitokį viešą paskelbimą ir tarp gaunamo atlyginimo už *įrašyto* atlikimo transliavimą bei kitokį viešą paskelbimą. Taigi, išnagrinėjus visus pateiktus atsakymus, matoma, jog didžioji dalis atlikėjų supranta, kad AGTĮ įtvirtinta norma atima galimybę papildomai gauti atlyginimą už atlikimo tam tikrą naudojimą, o kita dalis atsakymų rodo, kad atlikėjai arba nesupranta skirtumo tarp AGTĮ 53 straipsnio 1 d. 1 p. ir tarp AGTĮ 55 straipsnio, arba iš viso nežino apie tokią galimybę ir teisę.

3.3. Audiovizualinių atlikimų teisinė apsauga Lietuvoje: įstatymų analizė

AGTĮ yra išskiriamos dvi teisių grupės: (i) atlikėjų asmeninės neturtinės bei (ii) turtinės teisės. Neturtinių teisių grupė išskirtinės analizės nereikalauja, kadangi su šia teisių kategorija problemų nekyla, bet yra svarbu akcentuoti keletą aspektų. Pirma, AGTĮ 52 straipsnyje įtvirtintos teisės taikomos visiems atlikėjams, t. y. šiuo atveju AGTĮ įtvirtina platesnį subjektų ratą, lyginant su PAFS, kurioje neturtinių teisių subjektais gali būti tik garso atlikėjai.⁶⁵ Antra, AGTĮ 52 straipsnyje nurodyta, jog atlikėjams išlieka neturtinės teisės į jų tiesioginį atlikimą ar atlikimo įrašą, nepriklausomai nuo turtinių teisių perleidimo kitiems asmenims. Šis aspektas ypač aktualus nagrinėjant ir taikant AGTĮ 53 straipsnio 4 dalį. Kadangi neturtinės teisės yra užtikrinamos visiems atlikėjams, nedarant jokio skirtumo tarp to, kokio pobūdžio yra atlikimai, todėl jos toliau nebus nagrinėjamos, o didžioji dalis analizės bus skirta turtinėms atlikėjų teisėms, kurios ir kelia daugiausia problemų.

Nagrinėjant AGTĮ 53 straipsnio 1 dalį, matoma, jog išimtinės teisės yra suteikiamos visiems atlikėjams, nedarant skirtumo tarp to, ar tai yra audiovizualiniai, ar garso atlikėjai, tačiau skirtumas išryškėja sistemiškai analizuojant kitas šio straipsnio dalis. Pavyzdžiui, to paties straipsnio 4 dalyje yra įtvirtinta teisinė prezumpcija, kuri numato, jog visos audiovizualinio atlikėjo išimtinės teisės, išskyrus teisę įrašyti savo neįrašytą atlikimą,

⁶⁵ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 52.

perleidžiamos audiovizualinio kūrinio gamintojui, kai tarp jų yra pasirašoma sutartis dėl minėto atlikimo. Tokia nuostata formuluotė leidžia suprasti, kad minėta prezumpcija taikoma tik audiovizualiniams atlikėjams. Susidaro įspūdis, kad audiovizualiniai atlikėjai atsiduria prastesnėje padėtyje, nes negali nuspręsti dėl savo turtinių teisių likimo, kai tokią galimybę turi garso atlikėjai. Pirmiausia, kaip pažymi Vytautas Mizaras, tokių turtinių teisių išimtinumas pasireiškia tuo, jog minėtų teisių turėtojas gali elgtis su kūrinium, šiuo atveju – su atlikimu, savo nuožiūra, t. y. naudoti atlikimą bet kokiais būdais pats ar leisti tai daryti kitiems asmenims.⁶⁶ Taip pat profesorius pažymi, jog šios teisės perduodamos pagal civilinę sutartį, kuri, pagal savo esmę, yra ta pati teisių perdavimo sutartis, o jei šis perdavimas yra atlygintinas – teisių pirkimo – pardavimo sutartis.⁶⁷ Tai reiškia, kad atlikėjas atlygintinai perleidęs išimtinę teisę nebėra jų savininkas ir nebegali jomis pasinaudoti, nebegali kontroliuoti tolimesnio savo atlikimo panaudojimo bei gauti už tai pajamų ateityje. Turima omenyje, kad teisinės prezumpcijos įtvirtinimas suvaržo atlikėjo galimybę pasinaudoti tokių teisių išimtinumu. Galima būtų teigti, kad toks požiūris yra kritikuotinas, nes įstatymas atlikėjams suteikia teisę susitarti kitaip, todėl nėra paneigiama minėta jų galimybė. Tačiau problema yra ne pačioje prezumpcijoje, o esamoje atlikėjų padėtyje, t. y. atlikėjai neretai turi mažą derybinę galią, dėl ko beveik visada yra priversti perduoti visas išimtinę teises⁶⁸ bei už tai gauti tik vienkartinį atlyginimą, kaip tai rodo atliktas tyrimas. Be to, būtų galima daryti prielaidą, kad toks derybinės galios neturėjimas bei minėtos prezumpcijos nustatymas gali apriboti atlikėjo galimybę pasinaudoti licencine sutartimi, t. y. atlikėjas negali įtikinti prodiuserio, nesudaryti teisių perdavimo sutarties, bet sudaryti licencinę sutartį dėl teisių suteikimo. Visgi reikia nepamiršti, kad tokio pobūdžio prezumpcijos yra reikalingos tam, kad būtų užtikrinti ir prodiuserio interesai, t. y. jis taip pat turi būti tikras dėl to, kad atgaus patirtas investicijas ir kad jam nereikės atskirai gauti leidimų visiems atlikimo naudojimo būdams.⁶⁹ Apibendrinus, galima pastebėti, kad abiejų sutarties pusių interesai yra svarbūs,⁷⁰ todėl užtikrinant tiek vienos, tiek kitos interesus bei pusiausvyrą tarp jų, turėtų būti surastos priemonės, padėsiančios sustiprinti atlikėjų derybinę galią. Šiuo atveju paminėtina, jog tokia prezumpcija atsirado iš direktyvos 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, susijusių su autorinėmis,

⁶⁶ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė I tomas*. Vilnius: Justitia, 2008, p. 54.

⁶⁷ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 196.

⁶⁸ Performer's rights in European legislation. Situation and Elements for improvement A study prepared for Association of European Performers Organizations (AEPO – ARTIS) [interaktyvus]. 2014, p. 102 [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.aepo-artis.org/usr/AEPO-ARTIS%20Studies/AEPO-ARTIS-study-on-performers-rights-1-December-2014-FINAL.pdf>>.

⁶⁹ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė I tomas*. Vilnius: Justitia, 2008, p. 280.

⁷⁰ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. vasario 9 d. sprendimas *Martin Luksan prieš Petrus van der Let C-277/10*, EU:C:2012:65.

intelektinės nuosavybės srityje, o tiksliau, Lietuvai pasinaudojus jos 2 straipsnio 7 dalyje numatyta galimybe. Bet akcentuotina tai, kad pati 92/100/EEB direktyva atlikėjo, kaip silpnesnę derybinę galią turinčio asmens, interesų apsaugai įtvirtina tam tikras nuostatas, t. y. direktyvos 4 straipsnis numato neatšaukiamą teisę į teisingą atlygį už nuomos teisės perdavimą,⁷¹ o Lietuva, pasinaudodama minėta galimybe, į tai neatsižvelgė.

Kita AGTĮ 53 straipsnio 4 dalies problema – atlikėjų gaunamas atlyginimas už perleistas teises. Pirmiausia, sistemiškai analizuojant bei lyginant šios dalies antrąjį sakinį su trečiuoju, galima aiškiai matyti, kad trečiajame sakinyje yra įtvirtintas imperatyvas, t. y. be jokių išlygų atlikėjui suteikiama neatšaukiama teisė gauti atlyginimą. Antrojo sakinio formuluotėje tokios griežtos nuostatos nėra, t. y. sudaromos sąlygos tokią nuostatą interpretuoti, kaip numatančią galimybę teises perleisti ir neatlygintinai. Šią prielaidą patvirtina ne tik sisteminė visos nuostatos analizė, bet ir tai, jog atlikėjo teisės prodiuseriui perduodamos pagal civilinę sutartį, o civilinėms sutartims yra būdingas laisvės principas. Šiuo konkrečiu atveju sutarčių laisvės principas leistų sutarties šalims susitarti ir nemokėti atlyginimo už teisių perleidimą. Kitas argumentas, kuris pagrindžia, jog ne visada gali būti mokamas atlyginimas, Vytauto Mizaro minėta mintis, jog gretutinės teisės „perduodamos pagal civilinę sutartį, kuri iš esmės yra teisių perdavimo (*jeigu jis atlygintinas*, tai teisių pirkimo-pardavimo) sutartis“. Šiuo teiginiu pats profesorius leidžia suprasti, jog gali būti ir kitaip. Todėl tokia nuostata, kurioje nėra griežtai numatyta, kad atlikėjams taip pat turi būti užtikrinta neatšaukiama teisė į atlyginimą už AGTĮ 53 straipsnio 1 dalyje, išskyrus šios dalies 2 punktą, išvardintų teisių perleidimą, neprisideda prie tvirtesnės audiovizualinių atlikėjų teisinės apsaugos.

Taip pat analizuojant gaunamo atlygio klausimą, pabrėžtina, kad iš nuostatos formuluotės nėra aišku, ar yra numatoma teisė į vienkartinį atlyginimą (nesikartojančią išmoką), ar į tęstinį, kuris būtų mokamas už pakartotinį audiovizualinio kūrinio panaudojimą. Šis klausimas netampa aiškesnis ir nagrinėjant Alfonso Vileitos parengtą AGTĮ komentarą,⁷² todėl darytina prielaida, kad šiuo atveju įstatymų leidėjas vėl palieka teisę pačioms sutarties šalims nuspręsti. Visgi daugiausiai abejonių kelia atlikėjo gaunamo atlyginimo dydis. AGTĮ 60 straipsnio 4 dalis numato, jog visoms sutartims dėl gretutinių teisių perdavimo bei licencinėms sutartims taikomos *mutatis mutandis* AGTĮ 38 – 46, 48 bei 50 straipsniuose įtvirtintos nuostatos. Todėl, pagal AGTĮ 48 straipsnio 2 dalį, atlikėjo

⁷¹MATULEVIČIENĖ, Nijolė Janina. Atlikėjų teisių perdavimo prezumpcijos [interaktyvus]. Jurisprudencija, 2005, Nr. 71 (63) p. 71. 102 [žiūrėta 2017 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/5cd/007_matulevicienne.pdf>.

⁷²VILEITA, Alfonsas. *Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000, p. 20.

atlyginimas civilinėje sutartyje gali būti nustatomas procentais nuo naudotojo pajamų, gautų už kiekvieną atlikimo naudojimo būdą, konkrečia pinigų suma ar kitu nurodytu būdu. Šalys taip gali susitarti, kad atlyginimas ar jo dalis būtų sumokama avansu. Šiose nuostatose yra tik nurodoma, kokio pobūdžio gali būti atlyginimas, bet nei vienoje iš jų nėra minima, kaip konkrečiai turėtų būti apskaičiuojamas atlyginimas. Kaip minėta, AGATA yra parengusi atlikėjams, fonogramų gamintojams ir kitų administruojamų teisių subjektams surenkamo atlyginimo formules ir taisykles, kurios nurodo, kokiais kriterijais remiantis yra apskaičiuojamas atlyginimas už konkretų fonogramos panaudojimą. Tai yra taisyklės, į kurias būtų galima orientuotis, kai yra tariamasi dėl atlyginimo už teisių perdavimą, bet jose visur yra minimi tik atlikėjai, kurių atlikimas yra fiksuotas fonogramoje ir nėra jokios nuorodos dėl atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė. Audiovizualiniams atlikėjams yra numatytos tik taisyklės, kurios yra skirtos atlyginimui už kūrybinių atgaminimų asmeniniais tikslais apskaičiuoti.⁷³ Įstatymo, kuriame būtų nurodoma, kaip konkrečiai turėtų būti apskaičiuojamas atlyginimo dydis arba būtų numatomi atitinkami tarifai, irgi nėra. Pažymėtina, kad Prancūzijos įstatymai numato, jog sutartis, sudaryta tarp atlikėjų ir prodiuserių, turi numatyti atskirą atlyginimą už kiekvieną atlikimo panaudojimo būdą (kaip ir Lietuvoje). Bet jei nei individualioje sutartyje, nei kolektyvinėje sutartyje nėra numatomas atlyginimas už vieną ar kelis atlikimo naudojimo būdus, tai įstatymas daro nuorodą į bendruosius tarifus, kurie yra nustatyti kiekviename sektoriuje pagal konkrečius susitarimus tarp darbuotojus ir darbdavius atstovaujančių profesinių organizacijų.⁷⁴ Neegzistuojant konkretiems tarifams, į kuriuos atlikėjas galėtų atsižvelgti tardamasis su prodiuseriu dėl atlyginimo, būtų tikslinga įstatymuose įtvirtinti bent teisingo atlygio kriterijų. Tačiau analizuojant AGTĮ 53 straipsnio 4 dalį, pastebima, kad net tokio reikalavimo nėra, todėl šios nuostatos formuluotė galėtų sudaryti palankias sąlygas prodiuserio piktnaudžiavimui, pavyzdžiui, jei atlikėjas neturi derybinės galios ir pagal nuostatas nėra reikalaujama, kad jis gautų teisingą atlygį, tai prodiuseris nėra varžomas „primesti“ atlikėjui savo norimą atlygio dydį. Ar tokia padėtimi prodiuseriai naudojasi, sunku teigti, kadangi teismų praktikos šiuo klausimu nėra ir tai paaiškinama tuo, jog

⁷³ Lietuvos gretutinių teisių asociacijos AGATA parengtos atlikėjams, fonogramų gamintojams ir kitus administruojamų teisių subjektams surenkamo atlyginimo paskirstymo taisyklės [interaktyvus]. 2016, p. 18-20 [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.agata.lt/binary/uploads/Teisiniai_dokumentai/Paskirstymo_taisykls_patvirtinta_VNS_20160421.pdf>.

⁷⁴ WIPO AD HOC Informal meeting on the protection of audiovisual Performances [interaktyvus]. 2003, p. 24 [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/av_p_im_03/avp_im_03_3b.pdf>.

atlikėjai nėra linkę kreiptis į teismą, nes bijo, kad vėliau jų nebesamdys.⁷⁵ Palyginimui, paminėtina, kad Vokietijoje, kaip ir Lietuvoje, yra įtvirtinta teisinė prezumpcija dėl atlikėjo teisių perleidimo prodiuseriui po to, kai tarp jų yra pasirašoma sutartis. Tačiau aiškinant šią prezumpciją yra pabrėžiama, jog už perdavimą atlikėjams yra užtikrinama teisė į teisingą atlygį,⁷⁶ kas AGTĮ minėtoje nuostatoje nėra išskirta.

Kitas labai svarbus klausimas yra susijęs su AGTĮ 55 straipsniu, kuris įtvirtina atlikėjų teisę gauti atlygį už komerciniais tikslais išleistų fonogramų bei jų kopijų bet kokią transliavimą, retransliavimą ar kitokį viešą paskelbimą. Ši teisė yra suteikiama tik atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje, bet nieko neužsimenama apie atlikėjus, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė. Tokiai straipsnio formuluotei turėjo įtakos tarptautiniai aspektai – pirmiausia, daromas skirtumas buvo įtvirtintas Romos konvencijoje ir tolimesni tarptautiniai dokumentai tokio skirtumo nepanaikino, bet priešingai – jį tik išlaikė. Pabrėžtina, jog nei vienoj iš tokių tarptautinių sutarčių, nebuvo įtvirtintas draudimas šalims panaikinti šį skirtumą ir suteikti audiovizualiniams atlikėjams teisinę apsaugą savo nacionalinėje teisėje. ES tokia galimybė pasinaudojo, tačiau ne visai taip, kaip būtų tikimasi, t. y. atlikėjams buvo suteiktos teisės ES lygiu, tačiau išlaikant daromą skirtumą tarp atlikimų fiksavimo būdų, pavyzdžiui, direktyvos 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės 8 straipsnio 2 dalis. Lyginant šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalį ir AGTĮ 55 straipsnio 1 dalį, yra pastebimas akivaizdus normų panašumas, todėl, galima teigti, jog tokios nuostatos įtvirtinimas direktyvoje turėjo poveikį formuojant minėtą AGTĮ straipsnį. Tačiau šios direktyvos kodifikuotos redakcijos 16 konstatuojamoje dalyje yra nurodyta, kad valstybėms narėms yra suteikta teisė išplėsti nustatytą minimalų 8 straipsnio reguliavimą,⁷⁷ t. y. Lietuva galėjo ir neįtvirtinti daromo skirtumo savo nacionaliniuose teisės aktuose, bet visiems atlikėjams suteikti teisę į atlyginimą, už komerciniais tikslais išleistų įrašų naudojimą transliavimui, retransliavimui bei kitokiam viešam paskelbimui tačiau. Tokios nuostatos įtvirtinimas reiškia ne vien tik nepagrįstą ir nesąžiningą reguliavimą audiovizualinių atlikėjų atžvilgiu, tačiau ir tai, jog šie atlikėjai atsiduria finansiškai prastesnėje padėtyje, nes netenka galimybės gauti papildomą atlygį. Sunku nustatyti, kokią konkrečią pinigų dalį audiovizualiniai atlikėjai praranda dėl tokio AGTĮ 55

⁷⁵ LEWINSKI, Silke von. The Protection of Performers in the Audio-visual Field in Europe and the United States. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 6*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2000, p. (96) 7.

⁷⁶ *Ibidem*, p. 38.

⁷⁷ BIRŠTONAS, R.; MATULEVIČIENĖ, N. J. ir USONIENĖ, J. Atlikėjų turtinių teisių teisinio reglamentavimo problemos Lietuvoje. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2011, p. 1009 [žiūrėta 2017 kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: < https://www.mruni.eu/upload/iblock/3b3/12_Birstonas-1.pdf >.

straipsnio reguliavimo, nes AGATA savo veiklos ataskaitose išskiria gaunamas pinigų sumas bendrai už transliavimą, retransliavimą ar kitokį viešą paskelbimą, bet neišskiria sumų, kurios konkrečiai buvo gautos pagal minėtą straipsnį. Vienoje iš bylų, kur buvo nagrinėjama viešbučio pareiga mokėti atlygį pagal AGTĮ 55 straipsnį, nurodoma, jog atsakovai už 4 metų laikotarpį turėjo būti sumokėję 16 090,86 Lt.⁷⁸ Nors suma neatrodo didelė, tačiau žinant, jog tokių viešbučių yra daug (be to, ne tik viešbučiai turi mokėti, bet ir įvairios kitos viešos vietos) ir turint omenyje AGATA pateiktus tarifus,⁷⁹ akivaizdu, kad sumos susidaro tikrai nemenkos, o patys audiovizualiniai atlikėjai, kaip buvo matoma iš apklausos, supranta dėl to esantys prastesnėje padėtyje, todėl didžioji jų dalis pasisakė už teisių suvienodinimą.

AGTĮ 59¹ straipsnis yra dar viena norma, kurioje užtvirtinamas skirtumas tarp atlikėjų. Pagal šia nuostatą, atlikėjai turi galimybę nutraukti teisių perdavimo ar suteikimo sutartį, jei praėjus 50 metų po to, kai fonograma buvo teisėtai išleista arba neišleista fonograma buvo viešai teisėtai paskelbta, fonogramos gamintojas ar jo teisių perėmėjas neišleidžia į apyvartą pakankamo visuomenės poreikiams patenkinti fonogramos kopijų skaičiaus arba nepadaro jų viešai prieinamų laidais ar bevielio ryšio priemonėmis tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų jas pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje bei pasirinktu laiku. Ši norma vėl skirta tik atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje, tačiau tokios teisės neturi audiovizualiniai atlikėjai. Audiovizualinių atlikėjų atžvilgiu AGTĮ iš viso nenumato jokių atvejų, kuriems esant atlikėjai galėtų tokias sutartis nutraukti, nugincyti ar bent peržiūrėti kaip, pavyzdžiui, Vokietijos teisės aktuose yra numatyta. Paminėtina, kad Vokietijoje yra numatyta galimybė peržiūrėti sudarytą sutartį, kai yra siekiama nustatyti teisingą atlygį. Tokiam sutarties peržiūrėjimui užtenka parodyti, kad yra akivaizdi disproporcija tarp esamo atlyginimo ir to, kuris būtų teisingas.⁸⁰

Sekantis AGTĮ 59² straipsnis numato, kad praėjus 50 metų po fonogramos teisėto išleidimo ar teisėto viešo paskelbimo, atlikėjai turi teisę kasmet gauti papildomą atlyginimą iš fonogramų gamintojų ar jų teisių perėmėjų už savo atlikimo įrašų, užfiksuotų fonogramoje, atgaminimą, platinimą ir padarymą viešai prieinamų laidais arba bevielio ryšio priemonėmis tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku, jeigu atlikėjų ir fonogramų gamintojų sudarytose

⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Lietuvos gretutinių teisių asociacija v. UAB „Liuks“ ir UAB „Naujasis Vilnius“, Nr. 3K-3-152/2014, kat. 42.11.1;42.11.2;84(S).

⁷⁹ Lietuvos gretutinių teisių asociacijos AGATA pateikti tarifai už muzikos naudojimą [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.agata.lt/tarifai-verslui/komercinems-erdvems>>.

⁸⁰ WIPO AD HOC Informal meeting on the protection of audiovisual Performances [interaktyvus]. 2003 [žiūrėta 2017 m. kovo 11 d.], p. 32. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/av_p_im_03/avp_im_03_4_add.pdf>.

teisių perdavimo ar suteikimo sutartyse buvo numatytas tik vienkartinis atlyginimas atlikėjams už teisių perdavimą ar suteikimą fonogramų gamintojams. Tokios normos atsiradimo pagrindas yra 2008 m. liepos 16 d. EB Komisijos pateiktas direktyvos, kuria būtų iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų, projektas. Šio projekto vienu iš siekių buvo ilginti atlikėjų teisių apsaugos terminą. Socialinio - ekonominio pobūdžio argumentai, pagrindžiantys poreikį ilginti minėtą teisių apsaugos terminą, buvo tokie:

1) Atlikėjai, sudarydami sutartis su įrašų bendrovėmis, dažniausiai perduoda beveik visas ekonomiškai svarbias teises, nes jie neturi derybinės galios bei įgūdžių (ypač pavieniai atlikėjai), todėl jiems būna sunku susitarti dėl tinkamo atlyginimo;

2) Dauguma atlikėjų savo karjerą pradeda būdami tik 20 metų, todėl kai baigiasi 50 metų apsaugos laikotarpis, šie atlikėjai dažniausiai būna sulaukę 70 metų, o kai kurie iš jų toliau gyvena ilgą gyvenimą net iki 100 metų. Tačiau pagal tokį teisinį reguliavimą, atlikėjai gyvenimo pabaigoje nebetenka pajamų, kadangi nebegauna honorarų iš įrašų bendrovių, taip pat praranda jiems priklausantį atlyginimą už jų garso įrašų transliavimą arba viešą atlikimą. Visa tai reiškia, jog platinimo bei viešo atlikimo pajamos sumažėja tada, kai atlikėjai būna labiausiai pažeidžiami, t. y. jiems būnant arba artėjant prie pensinio amžiaus.

Kitaip tariant, Komisija teigia, kad atlikėjai neturi pakankamų įgūdžių derėtis su prodiuseriais, todėl jie neretai būna priversti sudaryti sutartis, pagal kurias perduoda savo turimas teises visam laikui už vienkartinį atlyginimą. Tačiau buvo suabejota tuo, ar būtent termino pailginimas gali išspręsti vadinamą *Buy-Out* sutarčių problemą. Todėl Komisija pasiūlė papildomą priemonę – fonogramų gamintojai, kuriems buvo perleistos atlikėjų turtinės teisės už vienkartinį atlyginimą, tokiam atlikėjui turėtų pareigą mokėti papildomą atlyginimą visus metus, viršijančius 50 metų terminą nuo įrašo padarymo fonogramoje.⁸¹ Taigi, būtent tokia norma yra įtvirtinta ir dabartinėje AGTĮ redakcijoje. Viena vertus, Komisijos pateiktų siūlymų mintis ir tikslas yra labai svarbūs bei geri, nes būtent tokių nuostatų pagalba tik dar labiau sustiprinama atlikėjų teisinė apsauga bei ekonominis užtikrinumas, kita vertus – Komisijos siūlymai verti ir tam tikros kritikos, o būtent tai, kad yra siūloma suteikti minėtą teisę tik atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje. Pirma, pabrėžtina, jog visi Komisijos pateikti argumentai, patvirtinantys papildomo atlyginimo poreikį suėjus apsaugos terminui, tinka ir atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė. Nepelno siekianti organizacija AEPO – ARTIS savo parengtame

⁸¹ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 122-125.

2014 m. tyrime nurodo, kad audiovizualiniai atlikėjai yra panašioje derybinėje padėtyje kaip ir atlikėjai, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje.⁸² Atlikta apklausa bei kitų teisės mokslininkų darbai rodo, jog atlikėjai, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, taip pat perleidžia visas savo išimtinės teises⁸³ dažniausiai už vienkartinį atlyginimą ir neterminuotam laikotarpiui. Kitas akcentuotinas dalykas – visų tų pačių atlikėjų, kuriuos Komisija taip siekia apsaugoti, atlikimai neretai būna fiksuojami ne tik fonogramoje, bet ir audiovizualiniame įrašė, pavyzdžiui, nufilmuojamas muzikinės grupės koncertas. Todėl tai, kad muzikinės grupės atlikimas yra fiksuojamas tik kitokiu būdu, neturėtų reikšti, jog šių atlikėjų padėtis iš karto pasikeičia ir jie nebėra tokie pat ekonomiškai pažeidžiami sulaukę atitinkamo amžiaus. Dar vienas Komisijos argumentas, pagrindžiantis minėtą poreikį, buvo toks, jog dėl atsiradusių skaitmeninių technologijų bei elektroninių ryšių ir su tuo susijusiu padažnėjusiu piratavimu fonogramų gamintojai praranda didelę dalį savo pajamų. Todėl dalis jų buvo priversti atleisti nemažą skaičių darbuotojų ir išrankiau rinktis partnerystę su atlikėjais.⁸⁴ Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad naujos technologinės galimybės ir su jomis susiję piratavimo atvejai palietė ne tik fonogramų pasaulį, bet ir audiovizualinių įrašų industriją. Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos (toliau - LATGA) tinklapyje nurodyta, kad dėl piratinės svetainės „Linkomanija.net“ veiklos yra patiriama žalos ypač kino srityje, pavyzdžiui, Emilio Vėlyvio filmas „Zero 2“ šiame tinklapyje atsidūrė dar tada, kai jis tik buvo rodomas kino teatruose, o tai lėmė ženklų bilietų pardavimų smukimą ir vien kūrybinė šio filmo grupė patyrė 100-200 tūkstančių eurų žalos.⁸⁵ Tai vienas akivaizdžiausių pavyzdžių, parodančių, kad minėtosios piratinės svetainės turi tokį patį neigiamą poveikį ir audiovizualinių kūrinių bei įrašų srityje, todėl ir antrasis Komisijos argumentas yra tinkamas audiovizualinių atlikimų atžvilgiu.

Apibendrinus, pažymėtina tai, jog Lietuva yra viena iš tų valstybių, kuri nepaliko audiovizualinių atlikėjų visiškai be teisinės apsaugos. Jiems yra užtikrintos neturtinės bei suteikiamos išimtinės teisės ir toks Lietuvos įstatymų leidėjo elgesys vertintinas teigiamai. Visgi, analizuojant AGTĮ, galima pastebėti, kad Lietuva įtvirtina skirtumą tarp atlikėjų, o tokio skirtumo išlaikymas paremtas tik pažodiniu tarptautinių ir ES teisės aktų

⁸² Performer's rights in European legislation. Situation and Elements for improvement A study prepared for Association of European Performers Organizations (AEPO – ARTIS) [interaktyvus]. 2014, p. 102 [žiūrėta 2017-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.aepo-artis.org/usr/AEPO-ARTIS%20Studies/AEPO-ARTIS-study-on-performers-rights-1-December-2014-FINAL.pdf>>.

⁸³ BIRŠTONAS, R.; MATULEVIČIENĖ, N. J. ir USONIENĖ, J. Atlikėjų turtinių teisių teisinio reglamentavimo problemos Lietuvoje. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2011, p. 1008 [žiūrėta 2017 kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/3b3/12_Birstonas-1.pdf>.

⁸⁴ MIZARAS, Vytautas. *Aurių teisė II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 124.

⁸⁵ Asociacija LATGA. Kino ir muzikos kūrėjai: kodėl interneto tiekėjai palaiko piratus, o ne mus? [interaktyvus]. 2017 [žiūrėta 2017 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.latga.lt/news/170/64/Ki-no-ir-muzikos-kurejai-kodel-interneto-teikejai-palaiko-piratus-o-ne-mus.html>>.

įgyvendinimu, nors, kaip jau buvo minėta, valstybėms nebuvo draudžiama praplėsti ir numatyti palankesnę reguliavimo audiovizualinių atlikėjų atžvilgiu. Taip pat pabrėžtina, kad audiovizualiniams atlikėjams yra suteiktos išimtinės teisės, tačiau pagal galiojančią teisinę prezumpciją jos yra perduodamos prodiuseriui už atlyginimą, kuris nėra niekaip užtikrintas, o lyginant su atlikėjais, kurių atlikimas yra fiksuotas fonogramoje, matoma, jog audiovizualiniams atlikėjams nėra suteikta teisė gauti atlyginimo nei pagal AGTĮ 55 straipsnį, nei pagal AGTĮ 59². Todėl, kai kurių mokslininkų nuomone, tokie atlikėjai realią galimybę gauti atlyginimą turi tik už laikmenų atgaminimą asmeniniais tikslais pagal AGTĮ 20 straipsnio 4 dalį.⁸⁶ Tačiau sunku teigti, kad tokia pozicija yra visiškai teisinga, kadangi, nors įstatymas ir neužtikrina neatšaukiamos teisės į teisingą atlyginimą už teisių perleidimą, praktikoje atlikėjai jį visgi gauna, nes apklausos metu nei vienas atlikėjas nebuvo nurodęs, jog yra kitaip. Todėl tai taip pat yra reali atlikėjų galimybė, tik keliamas klausimas – kokio tai dydžio atlyginimas ir ar jis yra teisingas. Visų aukščiau aptartų straipsnių analizė rodo, kad AGTĮ įtvirtinta atlikėjų teisinė apsauga ne visada gali pasitvirtinti ir veikti,⁸⁷ todėl konkrečias šio įstatymo nuostatas reikėtų pakeisti bei detalizuoti arba aiškinti plačiau, kad būtų suvienodinta audiovizualinių bei garso atlikėjų padėtis ten, kur daromas skirtumas grindžiamas tik pažodiniu tarptautinių dokumentų perkėlimu.

3.4. Pekino sutarties galimas poveikis Lietuvos teisiniam reguliavimui

Turint omenyje visus anksčiau aptartus klausimus, susijusius su audiovizualinių atlikėjų teisine apsauga bei tam tikromis teisėmis Lietuvoje, yra aktualu apžvelgti, kaip naujai priimta tarptautinė Pekino sutartis galėtų paveikti esamą reguliavimą. Lyginant Pekino sutartį su AGTĮ, iš karto galima pastebėti, kad didžioji dalis nuostatų daugmaž sutampa, tačiau svarbu apžvelgti tai, kokią įtaką sutartis turės problemiškesiems klausimams, todėl bus aptariamoms bei lyginamos ne visos nuostatos.

Pirma, lyginant išimtines teises, pastebima, kad sąrašas yra panašus, tik Pekino sutartis papildomai suteikia atlikėjams teisę leisti transliuoti bei viešai paskelbti jų atlikimo audiovizualinius *įrašus*, ko nėra pagal AGTĮ. Pekino sutarties 11 straipsnio 2 dalis numato, kad Susitariančios Šalys gali pareikšti, jog vietoje minėtos leidimo teisės jos nustatys

⁸⁶ BIRŠTONAS, R.; MATULEVIČIENĖ, N. J. ir USONIENĖ, J. Atlikėjų turtinių teisių teisinio reglamentavimo problemos Lietuvoje. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2011, p. 1009 [žiūrėta 2017 kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: < https://www.mruni.eu/upload/iblock/3b3/12_Birstonas-1.pdf>.

⁸⁷ *Ibidem*, p. 1009 – 1010.

atlikėjo teisę į teisingą atlygį, kai jo atlikimo audiovizualinis įrašas tiesiogiai arba netiesiogiai transliuojamas ar kitaip viešai skelbiamas. Pagal tokią Pekino sutarties nuostatą, audiovizualiniai atlikėjai turėtų tokią pačią teisę, kuri yra AGTĮ 55 straipsnio suteikta garso atlikėjams. Tik atkreiptinas dėmesys į tai, kad Pekino sutarties nuostatoje nėra numatoma reikalavimo, jog tokie atlikimo įrašai turi būti išleisti komerciniais tikslais, kaip yra reikalaujama pagal AGTĮ 55 straipsnio 1 dalį. Taigi, įsigaliojus Pekino sutarčiai AGTĮ turėtų nelikti tokio nepagrįstai daromo skirtumo tarp atlikėjų šiuo klausimu, tačiau Pekino sutarties 11 straipsnio 3 dalis numato, kad Susitariančios Šalys gali pareikšti, jog to paties straipsnio 1 ar 2 dalių nuostatas taikys tik tam tikriems atlikimo įrašo panaudojimo būdams ar kitaip apribos šių nuostatų taikymą arba kad iš viso netaikys nė vienos iš nuostatų. Tai reiškia, jog dėl tokios nuostatos Lietuvoje ši problema gali taip ir likti neišspręsta, nes, kaip toliau bus nagrinėjama, pats įstatymų leidėjas nėra linkęs keisti AGTĮ 55 straipsnio ir suteikti teisę į atlyginimą audiovizualiniams atlikėjams už tokį atlikimo įrašo naudojimą.

Antra, kadangi buvo siekiama surasti kompromisą tarp skirtingas teisinės sistemas atstovaujančių valstybių, todėl buvo nuspręsta Pekino sutartyje įtvirtinti lanksčią nuostatą dėl teisių perleidimo teisinės prezumpcijos. Pagal dabartinę nuostatą, kaip jau buvo minėta, Susitariančios Šalys yra laisvos ne tik pasirinkti šios teisinės prezumpcijos formą, bet ir nuspręsti, ar iš viso įtvirtinti tokią teisinę prezumpciją savo nacionaliniuose teisės aktuose. Todėl tikėtina, kad šiuo klausimu Lietuva nieko nekeis, kadangi tokia prezumpcija Lietuvoje galioja jau seniai, t. y. nuo pat pirmosios AGTĮ redakcijos.

Trečia, dėl atlyginimo už teisių perleidimą – Pekino sutarties 12 straipsnio 3 dalyje yra numatyta, jog Susitariančių Šalių nacionaliniuose teisės aktuose *gali* būti numatyta atlikėjo teisė į autorinį arba teisingą atlyginimą. Taigi, tokiam straipsnyje taip pat nėra griežtai reikalaujama, kad Susitariančios Šalys būtinai užtikrintų atlikėjų teisę į teisingą atlygį, todėl ir šis klausimas gali likti neišspręstas. Visgi yra didesnė tikimybė, kad įstatymų leidėjas į tai atsižvelgs, nes AGTĮ jau užtikrina teisingą atlygį už teisės perleidimą, bet pastebėtina, kad tik vienos išimtinės (nuomos) teisės atveju, o tokia sutartis gali pastūmėti neišskirti tik jos vienos, bet įtvirtinti šį reikalavimą visų išimtinių teisių atžvilgių.

Ketvirta, kadangi Pekino sutartyje yra įtvirtinta tik minimali atlikėjų teisinė apsauga, kurią Susitariančios Šalys turi galimybę praplėsti, o pati sutartis buvo formuojama remiantis tuo metu galiojančia PAFS, todėl suprantama, kad joje nėra tokių nuostatų kaip AGTĮ 59¹ ar 59². Ne kartą buvo minima, jog įtvirtintas skirtumas tarp atlikėjų nėra suprantamas ar visai pagrįstas, todėl sudarant Pekino sutartį buvo siekiama ne tik suteikti apsaugą audiovizualiniams atlikėjams, bet ir iš dalies suvienodinti padėtį su garso atlikėjais.

Tai galima suprasti iš to, kad beveik visos atlikėjų teisės yra panašios, o daugelis nuostatų buvo perimtos iš PAFS. Visgi, net ir žinant apie tokio skirtumo nepagrįstumą, iki šiol ES lygiu vis dar yra priimamos nuostatos, gerinančios tik garso atlikėjų padėtį, pavyzdžiui, 2011 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/77/ES. Tai tik parodo, kad yra būtina keisti patį visuomenės požiūrį bei suvokimą, tačiau abejotina, ar sprendimas suformuoti naują tarptautinę sutartį buvo tinkamas šiuo atveju. Jei būtų pasirinkta audiovizualinių atlikėjų teisinę apsaugą įtvirtinti PAFS papildančiame protokole, tikėtina, jog daromas skirtumas sumažėtų. Turima omenyje, kad tai labiau prisidėtų prie tokio požiūrio formavimo, jog visi atlikėjai yra tie patys ir jų teisinė padėtis turėtų būti vienoda, o skirtumas daromas tik ten, kur tai būtų reikalinga konkrečiai dėl paties fiksavimo būdo, todėl, darytina prielaida, jog tokios direktyvos kaip 2011/77/ES būtų formuojamos jau įtraukiant visus atlikėjus. Priėmus atskirą tarptautinę sutartį, kuri tarsi pati dirbtinai dar labiau įtvirtina skirtumą visuomenės sąmonėje, gali paskatinti tai, jog ateityje ir toliau bus priimamos direktyvos, gerinančios tik garso atlikėjų padėtį, o audiovizualiniai atlikėjai gali taip ir likti su teisine apsauga, kuri tenkins tik minimalius reikalavimus (taip kaip tai yra šiuo metu ES ir Lietuvos atveju). Taigi, nauja Pekino sutartis galimai neturės poveikio tokioms nuostatomis kaip AGTĮ 59¹ ar 59², o tiksliau, neturės poveikio, kuris paskatintų pritaikyti šias nuostatas ir audiovizualinių atlikėjų atžvilgiu.

Apibendrinus, darytina išvada, jog tokia sutartis yra per lanksti, o tam tikrais atvejais ir pati jos forma nėra tinkama, kad išspręstų visas turimas problemas Lietuvoje. Tokias problemas galima būtų panaikinti redaguojant arba aiškinant plačiau AGTĮ straipsnius, nebent Lietuvos įstatymų leidėjas nuspręstų nepasinaudoti sutarties suteikiamomis išimčių galimybėmis tam tikrais atvejais. Visgi prisiminus anksčiau aptartą naudą, kurią gali suteikti Pekino sutartis, galima tvirtai teigti, jog ji tikrai turės poveikį Lietuvos tarptautiniams santykiams su užsienio valstybėmis, pavyzdžiui, JAV. Turima omenyje tai, jog Pekino sutarčiai įsigaliojus Lietuvos atlikėjai bei prodiuseriai bus užtikrinti, kad gaus ekonominį atlygį, kai jų audiovizualiniai kūriniai bus ekranizuojami užsienyje.

3.5. Pasiūlymai

Kaip jau buvo aptarta, įsigaliojus Pekino sutarčiai didelių pokyčių egzistuojančių Lietuvos teisinio reguliavimo problemų srityje neturėtų būti, todėl būtina apžvelgti, kokie yra galimi tokių problemų sprendimo būdai ir alternatyvos.

Dėl AGTĮ 53 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos teisinės prezumpcijos – kaip minėta, pats jos įtvirtinimas nėra blogas, kadangi ji įtvirtinta tam, kad būtų užtikrinti ne tik atlikėjų,

tačiau ir prodiuserių interesai. Bet šios teisinės prezumpcijos įtvirtinimas gali reikšti, jog atlikėjai, dėl savo mažos derybinės galios ar prastų įgūdžių derėtis, yra linkę perduoti visas teises prodiuseriui, bet ne suteikti jas, t. y. nėra linkę pasinaudoti galimybe susitarti kitaip, ir dažniausiai tai daro už vienkartinį atlyginimą bei neterminuotam laikotarpiui. Todėl turėtų būti surastos priemonės, kurios stiprintų būtent pačią atlikėjų derybinę galią.

Dėl teisės į atlyginimą už įrašyto atlikimo transliavimą bei viešą paskelbimą - suprantama, jog pirmasis siūlymas būtų įstatymo straipsnio pakeitimas arba papildymas. Būtų galima siūlyti pakeisti AGTĮ 55 straipsnį ir jame įtvirtinti, kad tokią teisę turi visi atlikėjai, išbraukiant iš nuostatos teiginį, jog teisę į atlyginimą turi tik atlikėjai už komerciniais tikslais išleistų fonogramų transliavimą bei kitokį viešą paskelbimą, nes žodis „fonogramų“ aiškiai leidžia suprasti, kad tokia teise negalėtų pasinaudoti atlikėjai, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė. Galima būtų tokį straipsnį papildyti ir nieko nešalinant iš tokios nuostatos, pavyzdžiui, formuluojant taip, jog atlikėjai turi teisę gauti atlyginimą už komerciniais tikslais išleistų fonogramų ar audiovizualinių įrašų, ar jų kopijų tiesioginį ar netiesioginį transliavimą bei kitokį viešą paskelbimą. Kokį būdą, šalinant minėtą spragą, pasirinktų įstatymų leidėjas, didelės reikšmės neturi, svarbu tai, kad įstatymų leidėjas suprastų, jog tokią problemą būtina spręsti ir imtųsi redaguoti minėtą įstatymo nuostatą. Tačiau, net ir seniai žinant iš teisės doktrinos, kad daromas skirtumas tarp atlikėjų šios teisės atveju yra nepagrįstas, remiantis naujausia AGTĮ redakcija, matoma, jog įstatymų leidėjas vengia pokyčių minėtu klausimu. Remiantis Lietuvos teisės mokslininkų straipsniu, paminėtina, kad Seimui buvo pateikti pasiūlymai dėl AGTĮ, kuriais buvo siekiama inicijuoti esamų straipsnių pakeitimus ir papildymus tam, kad būtų pagerinta audiovizualinių kūrinių autorių bei atlikėjų padėtis. Vienas iš siūlymų buvo susijęs su tuo, jog teisė transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti atlikimo įrašą būtų priskirta prie atlikėjo turimų išimtinių teisių. Taip pat buvo siūloma, kad atlikėjams būtų mokamas dvejetainis atlyginimas: 1) už jų teikiamas kūrybines paslaugas filmo kūrybos proceso metu ir už turimų teisių perdavimą prodiuseriui; 2) už kiekvieną audiovizualinio atlikimo įrašo naudojimo būdą (šis atlyginimas būtų mokamas tokio įrašo naudotojų, per atlikėjų teisių kolektyvinio administravimo asociacijas). Be to, akcentuotina, jog minėtas atlyginimas būtų neatšaukiamas.⁸⁸ Tačiau šis projektas liko neįgyvendintas, kadangi, remiantis aktualia AGTĮ redakcija bei šio įstatymo 53 ir 55 straipsnių pakeitimais, iki šiol minėti straipsniai buvo redaguoti kitais klausimais, bet nebuvo padaryta jokių kitų reikiamų pokyčių.

⁸⁸ BIRŠTONAS, R.; MATULEVIČIENĖ, N. J. ir USONIENĖ, J. Atlikėjų turtinių teisių teisinio reglamentavimo problemos Lietuvoje. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2011, p. 1010-1011 [žiūrėta 2017 kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: < https://www.mruni.eu/upload/iblock/3b3/12_Birstonas-1.pdf >.

Atsižvelgiant į šiuo metu naujausiai įregistruotus teisės aktų projektus, galima pastebėti, kad atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, teisės į atlyginimą už AGTĮ 55 straipsnyje numatytą naudojimą klausimas artimiausiu metu nebus sprendžiamas.⁸⁹ Taigi, nors konkrečių įstatymo straipsnių pakeitimas arba papildymas atrodytų tinkamiausias būdas keisti esamą situaciją, tačiau reiktų įvertinti ir tai, ar ši klausimą būtų galima išspręsti kitaip, pavyzdžiui, pasiūlymu atitinkamai aiškinti turimas teisės normas. Nors minėtame AGTĮ keitimo projekte pateikti siūlymai kėlė daug abejonių, tačiau viena mintis buvo verta dėmesio – priskirti atlikėjų teisę į atlyginimą už įrašyto atlikimo transliavimą bei viešą paskelbimą prie išimtinių teisių. Vytautas Mizaras yra pažymėjęs, kad autorių turtinių teisių sąrašas, kuris yra pateiktas AGTĮ 15 straipsnio 1 dalyje, turi būti aiškinamas ne kaip baigtinis, o kaip įtvirtinantis visus objektyviai įmanomus kūrinio naudojimo būdus. Tokiu aiškinimu siekiama išvengti atvejų, kai atsiradus naujoms techninėms galimybėms naudoti kūrinių ir joms nesant išimtinių teisių sąrašė, kūrinio autorius liktų be atlygio bei be teisės uždrausti naudoti kūrinių.⁹⁰ Tokį aiškinimą galima būtų pritaikyti ir audiovizualinių atlikėjų atžvilgiu, t. y. audiovizualinių atlikėjų išimtinių teisių sąrašą laikyti nebaigtiniu, o audiovizualinio atlikimo *įrašo* transliavimą, retransliavimą bei kitokį viešą paskelbimą aiškinti kaip dar vieną naują naudojimo būdą, į kurį perdavus teisę turi būti atlyginama. Šį aiškinimą pagrindžia ir Pekino sutarties 11 straipsnio 1 dalies nuostata, kuri taip pat minėtą teisę priskiria prie išimtinių atlikėjo teisių sąrašo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad teismų praktikos šiuo klausimu Lietuvoje nėra, todėl toks aiškinimas turėtų būti aptartas bent teisės doktrinoje.

Dėl AGTĮ 59¹ ir 59² straipsnių bei juose įtvirtintų teisių – kaip jau buvo aptarta, Pekino sutartyje tokių nuostatų nėra, kokios yra įtvirtintos šiuose straipsniuose. Sutartyje yra numatytos tik pagrindinės audiovizualinių atlikėjų teisės ir minimalūs reikalavimai, todėl Susitariančios Šalys yra laisvos praplėsti numatytą apsaugą ar suteikti papildomų teisių atlikėjams. Analizuojant AGTĮ 59¹ ir 59² straipsnius kartu su AGTĮ 3 priedo 9 dalimi, matoma, kad AGTĮ papildymui minėtais straipsniais turėjo įtakos 2011 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/77/ES, kuri iš dalies pakeitė direktyvą 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų. Kaip ir AGTĮ 55 straipsnio atveju – galima būtų siūlyti įstatymo redagavimą nurodant, jog tokias teises turi ir atlikėjai, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniuose įrašuose, nes priešastys, dėl kurių buvo įtvirtinti 59¹ ir 59² straipsniai, tinka ir šių atlikėjų atžvilgiu. Kadangi Europos

⁸⁹ Lietuvos Respublikos Seimas. Naujausi įregistruoti teisės aktų projektai [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4005&p_k=1>.

⁹⁰ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė I tomas*. Vilnius: Justitia, 2008, p. 352.

Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/77/ES tik iš dalies keičia direktyvą 2006/116/EB, t. y. pakeičia bei papildo tam tikras 2006/116/EB direktyvos nuostatas, bet tai nereiškia jos galiojimo bei taikymo nutraukimo, todėl turėtų būti atsižvelgiama į tai, kas įtvirtinta ir joje. Remiantis 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų preambulės 19 konstatuojamąja dalimi, valstybės narės gali įtvirtinti ir kitokias gretutines teises, tačiau apie jų įtvirtinimą turi būti pranešta Komisijai. Tai reiškia, kad direktyva nedraudžia valstybėms narėms savo nacionaliniuose teisės aktuose išplėsti numatytąsias teises bei suteikti jas atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė.⁹¹ Analizuojant 2011/77/ES direktyvą, matoma, kad visos nuostatos yra skirtos būtent atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje, bet joje taip pat nėra įtvirtinto draudimo, jog valstybės narės negali numatyti savo nacionaliniuose teisės aktuose, kad tokios teisės galėtų būti taikomos ir atlikėjams, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė. Taigi, yra akivaizdu, jog kliūčių pakeisti bei papildyti turimas įstatymo normas nėra, tačiau, be įstatymo redagavimo, būtina aptarti ir kitas galimybes, pavyzdžiui, kaip AGTĮ 55 straipsnyje įtvirtintos teisės atveju. Pažymėtina, jog tam, kad audiovizualiniams atlikėjams būtų suteikta teisė į atlyginimą už atlikimo įrašo transliavimą, retransliavimą bei kitokį viešą paskelbimą, nėra privaloma redaguoti minėtą straipsnį, nes tai leidžia turimo AGTĮ 53 straipsnio galimas aiškinimas. Tačiau analizuojant AGTĮ 59¹ ir 59² bei kitus turimus straipsnius, matoma, jog šiuo atveju būtų sudėtinga pasiremti tik straipsnio aiškinimu. Daug abejonių kelia ir tas atvejis, jei aiškinant būtų remiamasi argumentais, kurie buvo išdėstyti prie AGTĮ 59¹ ir 59² straipsnių redagavimo pagrindimo, t. y. abejojama ar pakaktų tokio aiškinimo ir ar jis nebūtų labai „pritemptas“. Todėl šiuo atveju geriausia būtų turimus straipsnius pakoreguoti ir numatyti, kad tokias pat teises turi visi atlikėjai.

⁹¹ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija) (OL 2006 L 372, p. 12) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0116&from=EN>>.

IŠVADOS

1. Pagrindinė priežastis, kodėl taip ilgai nebuvo priimta sutartis dėl audiovizualinių atlikimų teisinės apsaugos, yra ta, jog skirtingas teisinės sistemos atstovaujančios šalys negalėjo rasti kompromiso dėl atlikėjų teisių perleidimo prodiuseriui prezumpcijos įtvirtinimo. Viena pusė pasisakė už privalomą šios prezumpcijos įtvirtinimą, kita pusė norėjo palikti tai kiekvienos valstybės teisei pačiai nuspręsti dėl teisių perleidimo. Galutinis rezultatas toks, kad kompromisas buvo surastas įtvirtinus lanksčią nuostatą, bet perdėtas jos lankstumas ir silpna atlikėjų derybinė padėtis gali lemti tai, jog atlikėjai perleidę savo teises atsiduria ekonomiškai prastesnėje padėtyje.

2. Priežastis, kodėl iki šiol nėra įsigaliojus jau turima Pekino sutartis – sąlyga, jog ji įsigalios tik tada, kai 30 reikalavimus atitinkančios šalys deponuos savo ratifikavimo ar prisijungimo dokumentus. Tokia sąlyga yra laikoma pagrindine kliūtimi, atsižvelgiant į šalių aktyvumą. Pastebėtina, kad formuojant šią sutartį, didžioji dalis jos nuostatų buvo perimtos iš PAFS, o taip pat ir ši nuostata dėl įsigaliojimo. Tačiau toks sprendimas nebuvo tinkamas, nes nebuvo atsižvelgta į tai, jog tuo metu, kai buvo priimama PAFS, atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje, teisės buvo užtikrinamos pagal Romos konvenciją, t. y. iki tol, kol įsigaliojo PAFS, minėti atlikėjai nebuvo palikti be teisinės apsaugos. Priešingai yra su atlikėjais, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, kadangi nėra nei vieno tarptautinio dokumento, kuris užtikrintų jų apsaugą iki Pekino sutarties įsigaliojimo.

3. Sprendžiant audiovizualinių atlikimo teisinės apsaugos klausimą buvo pasirinkta ne visai tinkama priemonė, t. y. šiai problemai panaikinti turėjo būti priimtas protokolo formos tarptautinis dokumentas, kuris tik papildytų PAFS. Turima omenyje, kad pasirinkus atskirą tarptautinę sutartį, kuri specialiai reguliuoja tik audiovizualinių atlikėjų teisinę apsaugą, atlikėjai tarsi dirbtinai yra suskirstomi į dvi grupes, taip tik dar labiau įtvirtinant tarp jų daromą skirtumą. Toks skirtumo įtvirtinimas yra blogas ta prasme, kad dėl jo gali būti pažeisti audiovizualinių atlikėjų interesai, pavyzdžiui, net ir seniai žinant apie daromo skirtumo nepagrįstumą (ypač konkrečių teisių atveju) ES lygiu yra priimami teisės aktai, gerinantys tik atlikėjų, kurių atlikimas fiksuotas fonogramoje, padėtį, neatsižvelgiant į tai, jog šių teisės aktų priėmimo tikslai bei pagrindai tinka ir audiovizualinių atlikėjų atveju. Tokį įstatymų leidėjo elgesį akivaizdžiai nulėmė pirmųjų teisės aktų įskiepytas skirtingas požiūris į atlikėjus. Tai reiškia, kad dėl tokio esamo požiūrio, audiovizualiniai atlikėjai lieka tik su minimalius reikalavimus tenkinančia teisine apsauga, kai tuo metu garso atlikėjai naudojami įstatymų leidėjo pagerinta teisine padėtimi.

Turima omenyje, kad turėjo būti pasirinkta ta priemonė, kuri pakeistų patį įstatymo leidėjo požiūrį į atlikėjus (kad tai yra tie patys atlikėjai) ir paskatintų priiminėti sprendimus, gerinančius visų atlikėjų padėtį, o ne išimtinai vienos atlikėjų grupės.

4. Nagrinėjant Pekino sutarties nuostatas ir JAV atvejį, paminėtina, jog turtinių teisių srityje jokių ryškių pokyčių neturėtų būti, nes sutartyje yra numatyta labai lanksti nuostata dėl teisių perleidimo prezumpcijos, kuri atitinka dabartinį JAV reguliavimą. Daugiausiai pokyčių galimai bus neturtinių teisių srityje, nes pagal JAV teisės aktus tokių teisių atlikėjai neturi, o tai tam tikrais atvejais kelia labai daug problemų. Pekino sutartis gali neturėti jokio žymaus poveikio Lietuvai (išskyrus tai, kad Lietuvos atlikėjams gali būti užtikrinta apsauga ne tik ES valstybėse narėse) tik dėl to, kad joje įtvirtintos per daug lanksčios nuostatos, pavyzdžiui, dėl teisingo atlygio už teisių perleidimą, dėl įrašo panaudojimo transliavimui bei kitokiam viešam paskelbimui ir t. t. Ar bus išspręstos tam tikros Lietuvoje esančios problemos dėl audiovizualinių atlikėjų, priklauso nuo to, ar įstatymų leidėjas pasirinks pasinaudoti šiuo sutarties lankstumu. Jei visgi bus pasinaudota, tai audiovizualinių atlikėjų problemą, susijusią su AGTĮ 55 straipsniu, galima išspręsti aiškinant AGTĮ 53 straipsnio 1 dalį kaip nebaigtinį atlikimo naudojimo būdų sąrašą, o atlikimų įrašų, išleistų komerciniais tikslais, transliavimą ar kitokį viešą paskelbimą aiškinti kaip dar vieną naują atlikimo naudojimo būdą. AGTĮ 59² straipsnis turėtų būti redaguotas remiantis tuo, kad ES Komisijos pateikti argumentai dėl apsaugos termino ilginimo, o tiksliau, dėl papildomo atlyginimo, tinka ir audiovizualinių atlikėjų atveju.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai:

1. 1996 m. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 32-1060;
2. 1996 m. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis. *Valstybės žinios*. 2000. Nr. 95;
3. 1992 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyva 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės (OL 1992 L 346, p. 61);
4. 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija) (OL 2006 L 372, p. 12);
5. 2011 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/77/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (OL 2011 L 265, p. 1);
6. Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 50-1598.

Specialioji literatūra:

1. LEWINSKI, von Silke. *International Copyright Law and Policy*. New York: Oxford University press, 2008;
2. LEWINSKI, Silke von. *Pasaulinės intelektinės nuosavybės sutarčių komentarai*. Ukmergė: UAB „Ukmergės spaustuvė“, 2001;
3. LEWINSKI, Silke von. The Beijing Treaty on Audiovisual Performance. Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper No. 13-08. 2013;
4. LEWINSKI, Silke von. The Protection of Performers in the Audio-Visual Field in Europe and the United States. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 4*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2000;
5. MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė I tomas*. Vilnius: Justitia, 2008;
6. MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė II tomas*. Vilnius: Justitia, 2009;
7. NURTON, James. The Long Journey to Beijing. *Managing Intellectual Property, s.l.*, 2012;

8. PERLMUTTER, S., *et al.* Commentary: Audiovisual Performers' Rights: Developments in The WIPO. *International Intellectual Property Law & Policy – Volume 6*. Huntington, NY: Juris Publishing Inc., 2001;

9. Projekto „Autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos sistemos stiprinimas“ koordinatorė – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. *Romos konvencijos ir fonogramų konvencijos komentarai*, Ukmergė: UAB „Ukmergės spaustuvė“, 2002;

10. TRAVIS, Hannibal. WIPO and the American Constitution: Thoughts on a New Treaty Relating to Actors and Musicians. *Vanderbit Journal of Entertainment and Technology Law*, Vol. 16, *s.l.*:2014;

11. VICTOR, Jacob M. Garcia v. Google and “Related Rights” Alternative to Copyright in Acting Performance. *The Yale Law Journal Forum*, New Haven: Sheridan, 2014;

12. VILEITA, Alfonsas. *Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000.

Elektroniniai dokumentai:

1. BIRŠTONAS, R.; MATULEVIČIENĖ, N. J. ir USONIENĖ, J. Atlikėjų turtinių teisių teisinio reglamentavimo problemos Lietuvoje. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2011, p. 1009 [žiūrėta 2017 kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/3b3/12_Birstonas-1.pdf>.

2. Lietuvos autorių gynimo asociacija. Kino ir muzikos kūrėjai: kodėl interneto tiekėjai palaiko piratus, o ne mus? [interaktyvus]. 2017 [žiūrėta 2017 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.latga.lt/news/170/64/Kino-ir-muzikos-kurejai-kodel-interneto-teikejai-palaiko-piratus-o-ne-mus.html>>.

3. Lietuvos gretutinių teisių asociacijos AGATA pateikti tarifai už muzikos naudojimą [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.agata.lt/tarifai-verslui/komercinems-erdvems>>.

4. Lietuvos gretutinių teisių asociacijos AGATA parengtos atlikėjams, fonogramų gamintojams ir kitus administruojamų teisių subjektams surenkamo atlyginimo paskirstymo taisyklės [interaktyvus] 2016 [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.], p. 18-20. Prieiga per internetą: <http://www.agata.lt/binary/uploads/Teisiniai_dokumentai/Paskirstymo_taisykls_patvirtinta_VNS_20160421.pdf>.

5. Lietuvos Respublikos Seimas. Naujaisi įregistruoti teisės aktų projektai [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4005&p_k=1>.

6. MATULEVIČIENĖ, Nijolė Janina. Atlikėjų teisių perdavimo prezumpcijos [interaktyvus]. *Jurisprudencija*, 2005, Nr. 71 (63) p. 71. 102 [žiūrėta 2017 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/5cd/007_matuleviciene.pdf>.
7. Rūtos Vainienės knyga „Ekonomikos terminų žodynas“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://zodynas.vz.lt/Ziniuekonomika>>.
8. Digital Rights Management [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://drm.web.unc.edu/what-is-drm/>>.
9. Main Provisions and Benefits of the Beijing Treaty on Audiovisual Performances (2012) [interaktyvus]. Geneva, 2016 [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_beijing_flyer.pdf>.
10. Performer's rights in European legislation. Situation and Elements for improvement A study prepared for Association of European Performers Organizations (AEPO – ARTIS) [interaktyvus]. 2014, p. 102 [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.aepo-artis.org/usr/AEPO-ARTIS%20Studies/AEPO-ARTIS-study-on-performers-rights-1-December-2014-FINAL.pdf>>.
11. ROTHBERG, Joseph. Rogue One: A Star Wars Story – A New Hope (For Deceased Actors) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017-02-25]. Prieiga per internetą: <<https://www.forbes.com/sites/legalentertainment/2016/12/22/rogue-one-a-star-wars-story-a-new-hope-for-deceased-actors/#7ce5e9aa6af3>>.
12. The Basic Proposal for the Substantive Provisions of an Instrument on the Protection of Audiovisual Performances of 1 August 2000 (WIPO Doc IAP/DC/3) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 16 d.]. prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/iavp_dc/iavp_dc_3.html>.
13. The BTAP manual prepared by The International Federation of Actors. *A FIA Guide to the WIPO Beijing Treaty on Audiovisual Performance* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017-02-22]. Prieiga per internetą: <http://fia-actors.com/fileadmin/user_upload/News/Documents/2015/May/BTAP_Manual_EN_Web_NEW.pdf>.
14. The International Federation of Actors. *Calls for ratification of the Beijing Treaty – World IP Day 2015* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://fia-actors.com/media/videos/2015/>>.
15. WIPO – Administered Treaties. Contracting Parties [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?treaty_id=841>.

16. WIPO AD HOC Informal meeting on the protection of audiovisual Performances [interaktyvus] 2003 [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.], p. 24. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/avp_im_03/avp_im_03_3b.pdf>.

Teismo sprendimai:

1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. vasario 9 d. sprendimas *Martin Luksan prieš Petrus van der Let C-277/10, EU:C:2012:65*;

2. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005 m. liepos 14 d. sprendimas *Lagardère Active Broadcast v. Société pour la perception de la rémunération équitable (SPRE) and Gesellschaft zur Verwertung von Leistungsschutzrechten mbH (GVL) C-192/04, EU:C:2005:475*;

3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje *Lietuvos gretutinių teisių asociacija v. UAB „Liuks“ ir UAB „Naujasis Vilnius“*, Nr. 3K-3-152/2014, kat. 42.11.1;42.11.2;84(S).

4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2002 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje *L.K.v. G.B, UAB „Julita“*, Nr. 3K-3-437.

Travaux préparatoires:

1. 2013 m. kovo 4 d. Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos sutarties dėl audiovizualinių kūrinių atlikimo apsaugos pasirašymo Europos Sąjungos vardu priedas (COM (2013) 109 final) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2013/LT/1-2013-109-LT-F1-1-ANNEX-1.Pdf>>.

2. 2008 m. liepos 16 d. EB Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų, projekto (COM (2008) 464 final) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52008PC0464&from=LT>>.

SANTRAUKA

Audiovizualinių atlikimų teisinės apsaugos klausimas iškilo tada, kai dėl Romos konvencijoje įtvirtintų nuostatų atlikėjai, kurių atlikimas fiksuotas audiovizualiniame įrašė, buvo nepagrįstai išskirti ir palikti be teisinės apsaugos, lyginant su kitais teisių turėtojais. Toks skirtumas buvo perimtas vėlesnių tarptautinių dokumentų ir toliau įtvirtinamas, neatsižvelgiant į tai, kad nei viena sutartis nedraudė išplėsti teisinę apsaugą ir suteikti ją audiovizualiniams atlikėjams. PINO narės bandė šią problemą spręsti priimant panašią tarptautinę sutartį kaip PAFS, kuri užtikrintų audiovizualinių atlikėjų teisinę apsaugą, tačiau diplomatinės konferencijos šiuo klausimu vis pasibaigdavo nesėkme, nes skirtingas teisinės sistemas atstovaujančios šalys negalėdavo rasti bendro sutarimo dėl atlikėjų teisių perdavimo prezumpcijos. Šį klausimą pavyko išspręsti tik 2012 m. naujoje tarptautinėje sutartyje įtvirtinus labai lanksčią nuostatą.

Analizuojant naują Pekino sutartį, kyla abejonių dėl pasirinkto tarptautinio dokumento formos ir kai kurių jo nuostatų. Priėmus atskirą sutartį, reguliuojančią konkrečiai audiovizualinių atlikėjų teisinę apsaugą, tik dar labiau įtvirtinamas daromas skirtumas tarp atlikėjų ir jų skirstymas į dvi skirtingas grupes, dėl ko gali nukentėti tų pačių atlikėjų interesai, pavyzdžiui, Lietuvoje yra užtikrinama audiovizualinių atlikėjų teisinė apsauga, bet dėl daromo skirtumo tam tikrų teisių kontekste jie atsiduria prastesnėje padėtyje, lyginant su atlikėjais, kurių atlikimas fiksuotas fonogramose. O anketinės apklausos metu buvo pastebėta, kad patys atlikėjai pasisako už jų teisių suvienodinimą, todėl šiuo atveju kyla abejonių, ar vietoje sutarties neturėjo būti priimtas protokolais, papildantis PAFS.

O analizuojant naujos sutarties nuostatas, matoma, kad kai kurios iš jų yra per daug lanksčios, jog užtikrintų audiovizualinių atlikėjų interesus ir išspręstų esamas problemas, pavyzdžiui, Lietuvoje. Tačiau pabrėžiama, kad sutartis numato tik minimalius reikalavimus.

Legal protection of audiovisual performances

SUMMARY

The question of legal protection of audiovisual performances arisen when due to Rome Convention provisions performers, whose performance is fixed in audiovisual recording, compared with performers, whose performance is fixed in sound recording, were groundlessly singled out and left without any legal protection. This difference was taken over by subsequent international documents and maintained, regardless of the fact that none of them preclude extending the legal protection and provide it for audiovisual performers. WIPO members tried to solve this problem by agreeing to a similar treaty as WPPT for audiovisual performers, but they failed, because it was too hard to find a compromise between members that represent different legal systems. The main obstacle for an agreement was a presumption of transfer of rights. This issue has been solved only in 2012 by consolidating flexible provision in a new international treaty.

Analyzing the new Beijing treaty there can be some doubts on selected instrument and its provisions. The adoption of a separate treaty that specifically regulates a legal protection of audiovisual performance further can reinforce the distinction between performers and their division into two different groups that may affect the interests of the same performers. For example, in Lithuania audiovisual performers are protected, but because of the distinction in certain rights context they are at a particularly disadvantaged position compared with the sound performers. At the time of the questionnaire it has been noticed that performers were in favor of unification of the rights, so at this point there is a question whether the form of international document shouldn't have been a protocol that would supplement WPPT.

In the analysis of the new provisions of the treaty it's easy to notice that some of them are too flexible to ensure interests of audiovisual performers and solve existing problems, for example, in Lithuania. However, it should be emphasized that the treaty provides only for minimum requirements.

PRIEDAI

Audiovizualinių atlikimų teisinė apsauga

Gerbiamasis (-oji)

Šio tyrimo tikslas - išsiaiškinti bei atkreipti dėmesį į:

- atlyginimo, gaunamo iš sutarčių su prodiuseriu, problematiką;
- poreikį, gauti papildomą atlyginimą lygiais pagrindais su atlikėjais, kurių atlikimas fiksuotas tik garso įrašuose, už įrašo transliavimą, retransliavimą bei kitą viešą paskelbimą;
- poreikį suteikti papildomą atlyginimą už atlikimo naudojimą, praėjus atlikimo apsaugos terminui.

Jūsų atsakymai yra konfidencialūs ir jie bus panaudoti tik mokslo tikslais.

AČIŪ už Jūsų laiką ir atsakymus!

**Privaloma*

Pagal Lietuvoje galiojančius įstatymus, Jums yra sutektos išimtinės teisės leisti arba uždrausti atlikti šiuos veiksmus: 1)transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti Jūsų NEĮRAŠYTA atlikimą; 2)įrašyti NEUŽFIKSUOTA atlikimą 3)atgaminti atlikimo ĮRAŠĄ (daryti jo kopijas); 3) padaryti tokį ĮRAŠĄ viešai prieinamą (kad visuomenės nariai atlikimą galėtų pasiekti kompiuterių tinklais); 4)platinti atlikimo ĮRAŠĄ

1. Kokiam laikui Jūs dažniausiai perleidžiate šias savo išimtinės teises? ** Pažymėkite tik vieną ovalą.*

- Terminuotam
- Neterminuotam
- Kita: _____

2. Dėl kokio atlyginimo Jūs dažniausiai susitariate su prodiuseriu už tokį teisių perleidimą (galite pažymėti kelis)? ***

Pažymėkite viską, kas tinka.

- Dėl procentinės atlyginimo dalies, skaičiuojamos nuo pajamų, gautų už audiovizualinio kūrinio naudojimą, kuriame yra fiksuotas atlikimas
- Dėl vienkartinio atlyginimo
- Dėl tęstinio atlyginimo už pakartotinį audiovizualinio kūrinio panaudojimą, pavyzdžiui, filmo
- Kita: _____

3. Ar Jūs žinote, kokiais pagrindais yra nustatomas Jūsų gaunamas atlyginimas? ** Pažymėkite tik vieną ovalą.*

- Taip, mane prodiuseris informuoja, kodėl būtent toks atlyginimas
- Taip, jis apskaičiuojamas pagal galiojančius tarifus

- Ne, nežinau
- Kita: _____

4. Pavyzdinė situacija - dainininkai bei muzikantai turi teisę gauti atlyginimą už tai, kad CD, kuriame fiksuotas jų atlikimas, yra paleidžiamas groti kavinėje, o atlikėjai, kurių pasirodymas buvo įrašytas į DVD laikmeną, už tokio DVD įrašo paleidimą per kavinės televizorius minėtos teisės į atlyginimą neturi. Kaip Jūs manote, ar toks daromas skirtumas yra problema? Ar jį reikėtų panaikinti? Kodėl?

5. Ar Jūs jaučiate esantis (-i) prastesnėje ekonominėje padėtyje dėl to, kad Jums nėra suteikta teisė gauti atlyginimą už audiovizualinio atlikimo ĮRAŠO (išleisto komerciniais tikslais) transliavimą, retransliavimą bei kitokį viešą paskelbimą (kaip kad buvo pateikta pavyzdinėje situacijoje)? *

Pažymėkite tik vieną ovalą.

- Taip
- Ne
- Nežinojau, kad tokia teisė iš viso yra
- Kita: _____

Audiovizualinis – 1) garso ir vaizdo; 2) priemonių, procesų, kūrinų suvokiamų vienu metu klausa ir rega, visuma. Pavyzdžiui, kinas yra audiovizualus

Paslaugos teikėjas

